

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน
ของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

The Guideline of Community-Based Tourism Management for sustainability in
Bor Suak Sub-district, Muang District, Nan Province

จัดทำโดย

1. นางสาวปริญญา	ศิลป์ชัย	รหัสหนังสือ 60166010064
2. นางสาวภักดิณี	รสชื่น	รหัสหนังสือ 60166010071
3. นางสาวศิรินทิพย์	จารุจินดา	รหัสหนังสือ 60166010079
4. นางสาวอภิสมา	จงใจหาญ	รหัสหนังสือ 60166010088
5. นางสาวปณัฐชา	จันทร์สถิตย์พร	รหัสหนังสือ 60166010143
6. นางสาวแพรวมณี	อุ้นเรื่อน	รหัสหนังสือ 60166010149
7. นางสาว มิเชลเจน	เอื้อสุรัตน์ชัย	รหัสหนังสือ 60166010157

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ฐิติมา อังกรวัชรพันธุ์

รายงานการวิจัยฉบับนี้

เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา นจท 322 พื้นฐานการวิจัยด้านการท่องเที่ยว

ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน โดยเป็นวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างเป็น 1.ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องในชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน 2.ประชาชนภายในชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน 3.บุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควต้า จำนวนทั้งสิ้น 240 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้รูปแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์หน่วยงานที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน จำนวน 5 ราย และสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบ่อสวก 15 ท่าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การหาร้อยละ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับต่ำปริญญาตรี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปีขึ้นไป มีสถานภาพเป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องในชุมชนและมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท

2. โดยคำตอบส่วนใหญ่ในแบบสอบถามเห็นว่าด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากที่สุด ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 1.44) โดยข้อมูลด้านต่างๆเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.00) ด้านการจัดการเศรษฐกิจสังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 1.00) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.97) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.91) ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.97)

3. จากแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ปัญหาการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน คือชุมชนไม่มีความพร้อมในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้หรือเรื่องของด้านองค์ความรู้ต่าง ๆ ภายในชุมชนและเรื่องของงบประมาณที่ไม่ลงตัวด้านการท่องเที่ยว มีการทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสุดท้ายคือเรื่องของบุคลากรในชุมชน หากไม่มีผู้นำก็จะมีผู้ตาม จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการที่จะพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพได้

คำสำคัญ : การจัดการการท่องเที่ยว การพัฒนาอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ABSTRACT

The objectives of this research were to study The Guideline of Community-Based Tourism Management for sustainability in Bor Suak Sub-district, Muang District, Nan Province. The process in this study involve both qualitative and quantitative research. For the quantitative part, the questionnaire was conducted with the sample size of 240 subjects. For the qualitative part, interviews were conducted with 5 organization who are relevant to tourism development in Nan Province. the statistics that used to analyze data including frequency percentage, mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D)

The results were as followed :

1.The majority of respondents were female whose age between 41 – 50 years old. They were entrepreneurship business involved in community who undergraduate with their income lower than 10,000 Baht per month.

2. The majority of respondents agree that community-based tourism management was the most problem and obstacle in sustainable tourism development ($\bar{x}$ = 3.09, S.D. = 1.44) Tourist attraction management by community ($\bar{x}$ =4.00, S.D. = 1.00) Management of economy, society and good quality of life ($\bar{x}$ = 3.91, S.D. =1.00) Conservation and promotion of cultural heritage of the community ($\bar{x}$ =4.09, S.D. =0.91) Quality of tourism services by communities

3. The study reveals that the problem of community-Based Tourism Management for sustainability in Bor Suak Sub-district, Muang District, Nan Province the community was not ready for the learning process in the community, the matter of budget which not suitable for tourism and the matter of personnel in the community that if without leaders there would be no followers. Therefore, causing problems and obstacles in order to develop tourism communities to be sustainable and effective.

Keywords : Tourism Management, Sustainable Development, Community-Based Tourism, Sustainable Tourism

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก อาจารย์จิตติมา อังกรวัชรพันธุ์ ที่ปรึกษารายงานวิจัย ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การทำวิจัย นอกจากนี้ยังเป็นผู้อำนวยการในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา นจท 322 พื้นฐานวิจัยด้านการท่องเที่ยว ทางผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด อาจารย์ ดร.กิงกนก เสาวภาวงศ์ อาจารย์ ดร.อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล อาจารย์ ดร.กฤติกา สายณะรัตรชัย และอาจารย์ ดร. มนรัตน์ ใจเอื้อ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และกรุณาให้คำปรึกษาช่วยแก้ไขข้อบกพร่องทางผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณ

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานน่าน ตำรวจท่องเที่ยว น่าน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สำนักงานพื้นที่พิเศษ 6 เมืองเก่าน่าน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน และสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว น่าน ที่ได้สละเวลาให้ผู้วิจัยได้เข้าพบเพื่อสัมภาษณ์ โดยได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อรายงานวิจัยฉบับนี้เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทางผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
ABSTRACT.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
คำสำคัญของวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ของการวิจัย.....	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	7
แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีส่วนร่วม.....	10
ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	10
แนวคิดและทฤษฎีด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	13
ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	13
องค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	14
การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	15
ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	20
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	22
ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	22
มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว.....	22
แนวคิดทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	30
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	30
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	32

สารบัญ (ต่อ)

เครื่องมือการวิจัย.....	32
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม.....	39
ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชน ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน.....	52
ผลสัมฤทธิ์แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน.....	54
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	59
สรุปผลการวิจัย.....	60
อภิปรายผลการวิจัย.....	63
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย.....	65
ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป.....	65
บรรณานุกรม.....	66
ภาคผนวก.....	70
ภาคผนวก ก.....	71
ภาคผนวก ข.....	73
ภาคผนวก ค.....	79
ภาคผนวก ง.....	81
ภาคผนวก จ.....	91
ภาคผนวก ฉ.....	97
ภาคผนวก ช.....	102
ประวัติผู้วิจัย.....	105

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	39
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	40
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	41
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการศึกษา สูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	42
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานะของ ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	43
ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้.....	44
ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกณฑ์ในการวัดระดับปัญหาและอุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	45
ตารางที่ 8 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน.....	46
ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกณฑ์มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ.....	47
ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี.....	48
ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน.....	49
ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน.....	50
ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านคุณภาพการบริการการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	51
ตารางที่ 14 จำนวน และค่าร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด.....	52
ตารางที่ 15 แสดง จำนวน และค่าร้อยละ ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ.....	53

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เมื่อมองย้อนกลับไปในอดีตจนถึงปัจจุบันจะเห็นได้ว่าของการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาไปอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนท้องถิ่น ผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวซึ่งได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยตรงทั้งด้านบวกและด้านลบ ก่อให้เกิดแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสม และตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่

หลักการและแนวคิดที่สำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในคำจำกัดความของ WTO ประกอบด้วย การท่องเที่ยวต้องตระหนักและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด การเคารพในสังคม วัฒนธรรม และประเพณีของประชาชนพื้นเมือง รวมไปถึงการรู้จักปรับตัว และเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละชุมชน การสร้างความเจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรก่อให้เกิดการกระจายของรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว และยังคงควรที่จะก่อให้เกิดการจ้างงานและการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังจะต้องคำนึงถึงความร่วมมือกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทุกฝ่าย รวมไปถึงจะต้องสามารถรักษาความพึงพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยว การดำเนินการวางแผนอย่างต่อเนื่องและที่สำคัญจะต้องมีเครื่องมือดัชนีที่ใช้วัดประสิทธิภาพต่อผลกระทบของการดำเนินการในส่วนต่าง ๆ เพื่อสามารถนำไปปรับปรุงและแก้ไขเพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้ต่อไปในอนาคต (องค์การการท่องเที่ยวโลก, 2559) และสำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ยั่งยืนนั้น เป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ การจัดการท่องเที่ยวที่สร้างความรู้และให้ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (สุดถนอม ตันเจริญ, 2560) ภายใต้การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ วัฒนธรรมนิยม วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ดังนั้นจึงต้องมีการประสานการจัดการร่วมกันเพื่อลดผลกระทบต่อและป้องกัน

ปัญหาเรื่องผลประโยชน์และความขัดแย้งด้วยการประสานงานและกำหนดแผนงานทางเศรษฐกิจความยั่งยืนของการดำรงอยู่และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น (Dowling, 1995)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ขยายอาณาเขตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้าใกล้ชีวิตของชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ปัญหาที่ได้รับการแก้ไขจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ไม่ใช่แค่เศรษฐกิจขนาดใหญ่ แต่ในระดับกลุ่มเศรษฐกิจฐานราก ในสังคมหรือชุมชนเล็ก ๆ ก็มีความเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเช่นกัน ผ่านการกระจายรายได้ในชุมชนที่เกิดขึ้นจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานด้านการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มุ่งมั่นพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ฉะนั้นในปัจจุบันการร่วมมือของทุกภาคส่วนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีหน่วยพื้นฐานที่สำคัญที่สุด คือ ชุมชนเจ้าของพื้นที่ ผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวและเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง หรือที่เรียกว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2560)

จังหวัดน่านเป็นจังหวัดในกลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเหนือ ซึ่งมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ยั่งยืน มีธุรกิจบริการต่อเนื่อง บริการสุขภาพและการศึกษาที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มสูง ส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุโดยดำเนินการในรูปแบบของกลุ่มอาชีพและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น (กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2, 2561) ตำบลบ่อสวก เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของตัวอำเภอเมืองน่าน แบ่งการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน (การท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดน่าน, 2562) ชุมชนตำบลบ่อสวกรวมมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย และรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ได้อย่างดีงาม ชุมชนนี้เป็นชุมชนเข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มอาชีพทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ จนทำให้ในปี พ.ศ. 2560 ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบ่อสวก ได้รับรางวัลกินรี รางวัลดีเด่นประเภทท่องเที่ยวชุมชน และรางวัลอื่น ๆ อีกมากมาย (นฤมล ชมดอก, 2562) พื้นที่ตำบลบ่อสวก เป็นเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่ที่เป็นโบราณสถาน ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชนกลุ่มทอผ้า กลุ่มแปรรูปน้ำอ้อย ขนมหปาด กลุ่มจักสาน ชมเตาเผาโบราณ นมัสการพระบ่อสวก ศิษษาธรรมชาติป่าชุมชน ป่าลูกตาว ดอยภูสะงัด บ่อเกลือโบราณ งานประเพณี เช่น งานของดีบ่อสวก นมัสการพระธาตุฉิมพลี บริการด้านมัคคุเทศก์ โฮมสเตย์ รถนำเที่ยว อาหารพื้นเมือง ของที่ระลึก เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสวก, 2559)

จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน เนื่องจากในพื้นที่ตำบลบ่อสวกนั้นมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีคุณค่าต่อการรักษาไว้ จึงควรได้รับการจัดการที่เหมาะสมและยั่งยืนจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาทางการท่องเที่ยวที่สามารถเกิดขึ้นได้ในอนาคต ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาการทำลายทัศนียภาพ ค่าครองชีพสูงขึ้น วิถีชีวิตของชุมชนเปลี่ยนไป เป็นสังคมเมืองและสูญเสียความเป็นตัวตนหรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ฯลฯ ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชุมชนให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนและข้อมูลนี้จะได้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ผู้ประกอบการในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมไปถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และยังเป็นช่องทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนนี้อีกด้วย

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
2. เพื่อเสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

คำสำคัญของวิจัย

การจัดการการท่องเที่ยว การพัฒนาอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาวิจัย “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน”

1. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย
  - 2.1 ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องในชุมชน เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการกิจการ

ต่าง ๆ ภายในชุมชน เป็นต้น

2.2 ประชาชนภายในชุมชน

2.3 นักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนตำบลบ่อสวก

อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

2.4 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยเรื่องนี้ศึกษาถึงแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน คณะผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลศึกษาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบ่อสวกและหน่วยงานที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยเน้นการศึกษาทฤษฎีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งประยุกต์มาจากมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยวขององค์การบริหารพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ณ ชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

4. ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2562 ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562

ประโยชน์ของงานวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

2. ทราบถึงแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนและ นำไปสู่การท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

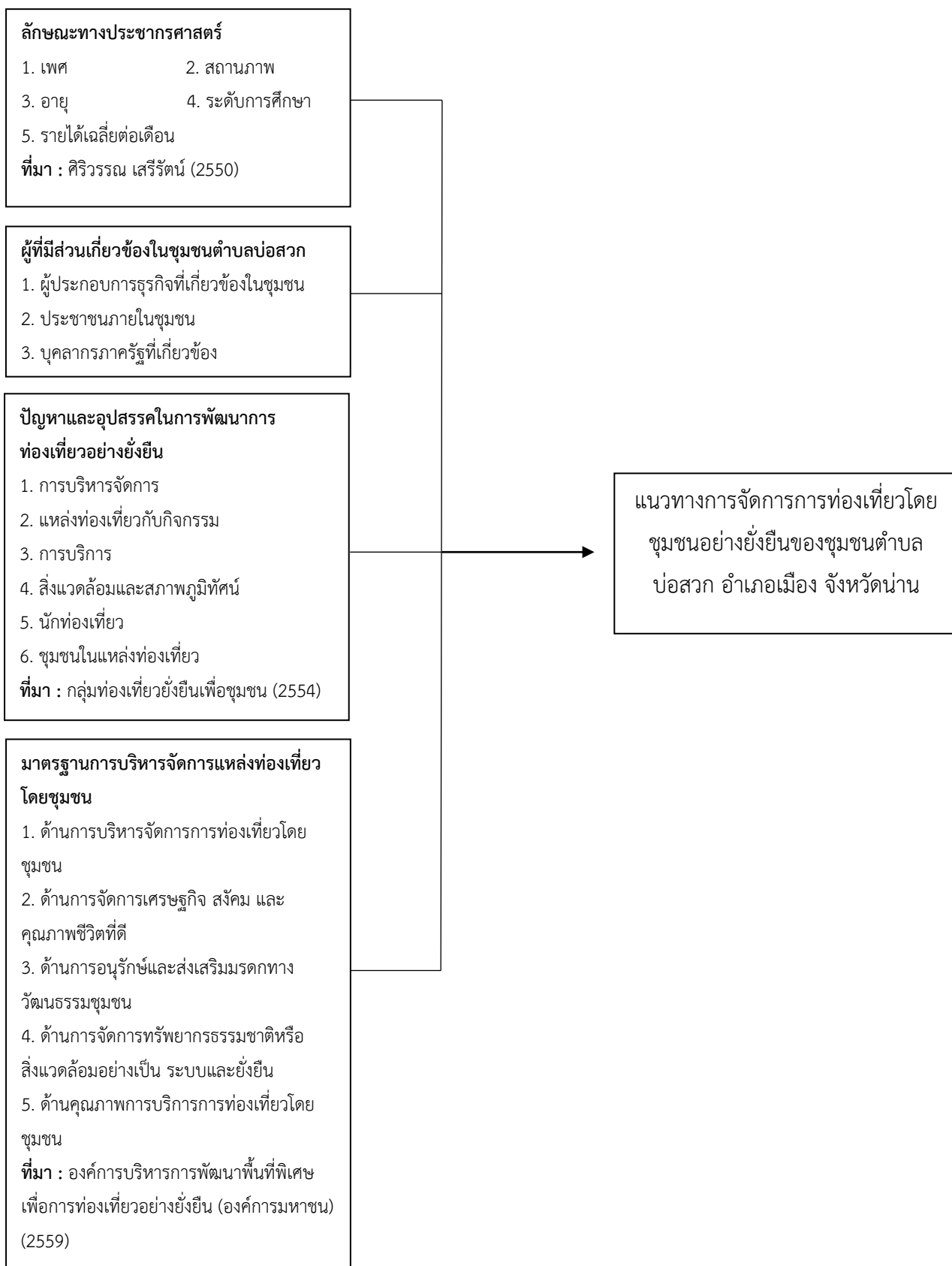
1. การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ โดยดำเนินไปในแนวทางที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความพยายามร่วมกันของกลุ่มบุคคล

2. การพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยยังสามารถรักษา
ระดับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของมนุษย์ไม่ให้เกิดภัยพิบัติของธรรมชาติ และมุ่งเน้นความ
สมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ

3. การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การพัฒนาชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ เพื่อสร้าง
การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการในชุมชน ซึ่งให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจบทบาทของชุมชน วิถีชีวิต
วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ ๆ ระหว่างกัน

4. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดการพัฒนอย่างสมดุลทั้ง 3 มิติ
คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของ
ประชาชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดตัวแปร กรอบแนวความคิด ตลอดจนแนวทางในการดำเนินการวิจัย โดยใช้แนวความคิด ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

- 1.แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและการมีส่วนร่วม
  - 2.1 ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน
  - 2.2 ความหมายของการมีส่วนร่วม
- 3.แนวคิดและทฤษฎีด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
  - 3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
  - 3.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
  - 3.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
  - 3.4 ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
- 4.แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
  - 4.1 ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน
  - 4.2 มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
5. แนวคิดทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทาง ถ้าไม่มีการเดินทาง ก็จะไม่มีการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามต้องเป็นการเดินทางชั่วคราว เป็นความสมัครใจ มิใช่เพื่อสินจ้าง ไม่มีการบังคับ แต่เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อการพัฒนา

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2550) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยว โดยผู้ท่องเที่ยว ไม่มุ่งหวังที่จะได้รับผลตอบแทน แต่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนอารมณ์เพื่อทำนุบำรุงสุขภาพและเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น

นิตา ชัชกุล (2550) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งซึ่งนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงปลายทางจะต้องประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ การเดินทาง การพักค้างคืน และการกินอาหารนอกบ้าน

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2550) กล่าวว่า เมื่อเอาคานิยามของนักท่องเที่ยวและการท่องเที่ยว มารวมเข้าด้วยกันแล้ว นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไปและไปด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตามที่มีใช่เป็นการประกอบอาชีพหรือหารายได้โดยใช้เวลาเดินทางไปกลับมากกว่า 24 ชั่วโมง (ต้องมีการพักค้างคืนในจุดหมายปลายทางหรือสถานที่ท่องเที่ยว)

สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว (2552) กล่าวว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางไปเยือนยังสถานที่ต่างถิ่น ซึ่งมีใช่เป็นการพำนักอาศัยประจำของบุคคลนั้น และเป็นการเยือนชั่วคราวโดยไม่ใช่เพื่อเป็นการประกอบอาชีพ หารายได้ องค์การสหประชาชาติ (United Nation) ในคราวประชุมว่าด้วยการเดินทางและการท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อ พ.ศ.2506 ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวไว้ว่าหมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ คือ

1) การเดินทาง (Travel) หมายถึง การเดินทางที่ไม่ได้ถูกบังคับหรือเพื่อสินจ้าง โดยมีการวางแผนเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง และใช้ยานพาหนะไปเป็นระยะทางไกลหรือระยะทางไกลก็ได้

2. จุดหมายปลายทาง (Destination) หมายถึง มีจุดหมายปลายทางที่จะไปอยู่เป็นการชั่วคราวแล้วต้องเดินทางกลับที่อยู่เดิมหรือภูมิลำเนาเดิมโดยเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางไปเยือนและใช้ช่วงเวลาหนึ่งอยู่ ณ ที่นั้น ซึ่ง ณ ที่นั้นมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เพียงพอสำหรับสนองความต้องการและความพอใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

3. ความมุ่งหมาย (Purpose) หมายถึง มีความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเดินทางใดก็ได้ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้โดยมีความมุ่งหมายในการเดินทางมากกว่าหนึ่งอย่างก็ได้

ฐิรัชญา มณีเนตร (2552) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือ การเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไปและเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยวมิใช่เพื่อประกอบอาชีพ หรือ หารายได้ เช่น

การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬา (อาทิ การแข่งขันกีฬาซีเกมส์ โอลิมปิก เป็นต้น) การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อนการประชุมสัมมนา (ธุรกิจ) การเดินทางเพื่อเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง หรือ เพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

องค์การการท่องเที่ยวของสหประชาชาติ (2552) ได้กำหนดการท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทาง โดยระยะทางมากกว่า 80 กิโลเมตรจากบ้าน เพื่อจุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ องค์การสหประชาชาติในการประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปีพ.ศ. 2506 ได้กล่าวความหมายการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมที่มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการคือ

1. ต้องเดินทางจากที่อยู่ปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมเยือน และด้วยความสมัครใจ
3. ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง โดยเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งแต่ต้องมีใช้เพื่อการประกอบอาชีพและไปอยู่ประจำ

โดยความหมายของการท่องเที่ยว จะกำหนดขอบเขตของงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้การลงทุนด้วยงบประมาณจำนวนมาก การตัดสินใจสร้างหรือไม่สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านั้น ขึ้นอยู่กับจำนวนของผู้บริโภคว่ามีจำนวนเพียงพอในการรองรับโครงการนั้น ๆ หรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นโครงการการสร้างโรงแรม ภัตตาคารหรือสวนสนุก การเข้าใจความหมายอย่างชัดเจนของการท่องเที่ยว การเดินทางและนักท่องเที่ยวแล้วสามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจในการดำเนินการโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น โครงการสร้างสถานที่พักผ่อน หรือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ (ศรัญญา วรากุลวิทย์, 2558)

การท่องเที่ยวเป็นการเดินทาง เป็นวิถีทางหนึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันเป็นการเดินทางจากจุดเริ่มต้นแห่งหนึ่งไปถึงจุดปลายทางอีกแห่งหนึ่งตามเหตุจูงใจ หรือวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยว เปลี่ยนจากการดำรงชีวิตให้หยุดนิ่ง ไปเป็นเพื่อจาริกแสวงบุญ เพื่อความอยากรู้อยากเห็นและผจญภัย เพื่อสร้างสันถวไมตรีและการค้า เพื่อการศึกษา และเพื่อเฝ้าหาสุขารมณ์ในด้านต่าง ๆ โดยอาศัยการเดินทาง การขนส่ง และส่วนประกอบอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมและความต้องการของนักท่องเที่ยว เมื่อมีธุรกิจต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นจนเป็นอุตสาหกรรมที่มีค่าทางเศรษฐกิจ มีคุณค่าเชิงการศึกษา เชิงสังคมและเชิงวัฒนธรรม (นิศศา ศิลปะเสฐฐ, 2560)

โดยสรุป การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่ไม่ใช่เพื่อการหารายได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว

ก่อให้เกิดปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินทาง (นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน) กับผู้คนในท้องถิ่น เกิดกับธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผลิตสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ภาครัฐบาลที่ดูแลการท่องเที่ยว และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว

2. แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและการมีส่วนร่วม

2.1 ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

วิญญู เวียงอำพล (2546) กล่าวว่า การพัฒนาแบบยั่งยืนต้องเป็นการสร้างสรรค์ให้ชีวิตและสังคมดีขึ้น โดยต้องมีการพัฒนา 4 องค์ประกอบ คือ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคม จิตใจและมนุษย์ และเศรษฐกิจ ดังนี้

1. ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ยังคงสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติให้เหมือนเดิมที่สุดไม่ควรให้ธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไปมากนัก หรือถ้าจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงต้องชดเชยหรือทดแทนธรรมชาติที่เสียไป มนุษย์ต้องไม่ก่อให้เกิดมลภาวะสู่สิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาล เอกชน และประชาชนจะต้องได้รับความสนใจทั้งในระดับนโยบาย ระดับการวางแผน และระดับปฏิบัติ

2. สังคมคือ ประชาชนมีคุณภาพดีกินดีอยู่ดี สังคมปลอดภัยสงบสุข เป็นสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ยังคงมีวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น

3. จิตใจและมนุษย์ ต้องมีการพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้เข้มแข็งและสมบูรณ์อยู่เสมอ โดยเฉพาะในเรื่องของจิตใจ

4. เศรษฐกิจ ต้องมีการหมุนเวียนของรายได้มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น มีการผลิตที่เหมาะสมกับทรัพยากรและความต้องการของผู้บริโภค โดยที่การผลิตต้องไม่ก่อให้เกิดมลภาวะมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์แบบใหม่ที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วประหยัด และปลอดภัยให้แก่ชุมชนรวมทั้งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร

ป.อ.ปยุตโต (2549) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนคือการพัฒนาที่มีคุณภาพครบทั้งสามด้าน ประกอบด้วย ชีวิตมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักการสำคัญอยู่ที่เพื่อประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ ลดการเบียดเบียนกัน และเกื้อกูลต่อกันให้มากขึ้น

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ (2549) กล่าวว่าแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวความคิดที่ประนีประนอมระหว่างกลุ่มที่นิยมการพัฒนากับกลุ่มที่นิยมสิ่งแวดล้อม ทั้งโลกที่ร่ำรวยและโลกที่ยากจน ต่างก็มีความพึงพอใจในแนวคิดนี้เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ทำให้การพัฒนาและ

สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ไปด้วยกันได้กล่าวคือ เป็นแนวคิดที่ไม่ได้ปฏิเสธความเจริญก้าวหน้าและมองว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็น และสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีการทำลายสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืนยังหมายถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาที่นำเอาทรัพยากรทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติมนุษย์การเงิน และทรัพยากรกายภาพ มาจัดการเพื่อก่อให้เกิดความมั่งคั่ง ความอยู่ดีกินดีและความสุขสมบูรณ์ การพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้นอยู่กับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยสรุปแล้วคือการพัฒนาที่อยู่ภายใต้ขีดจำกัดทางนิเวศ

วสุธร ตันวัฒนกุล (2549) กล่าวถึงลักษณะที่แสดงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนว่าเป็นการผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาที่สนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคและยุติธรรม มีการผสมผสานกิจกรรม เพื่อทำให้สังคมเกิดความผูกพันและอนุรักษ์ไว้ซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม คำนึงถึงการรักษาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้อย่างสอดคล้องกับชุมชน

โดยการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดดุลยภาพของทุกมิติ กล่าวคือ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จิตใจ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยมีการบริหารจัดการที่ดี การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาทุนทางสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาเสริมให้การพัฒนามุ่งสู่ความยั่งยืนที่ชัดเจนยิ่งขึ้น (ศ.นพ.ประเวศ วะสี, 2561)

จากนิยามที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จึงสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นต้องมีการคำนึงถึงขีดจำกัดของธรรมชาติ และคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งอื่น ๆ ทุกมิติรอบด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นการพัฒนาที่ไม่ปฏิเสธระบบเทคโนโลยีเพียงแต่ต้องคำนึงว่าเทคโนโลยีที่นำมาใช้นั้นเป็นไปในทางสร้างสรรค์หรือทำลาย ที่สำคัญต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและต้องตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องอย่างสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

2.2 ความหมายของการมีส่วนร่วม

คำว่า "การมีส่วนร่วม" นั้นได้มีการให้ความหมายที่หลากหลาย และมีความแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมแง่คิดต่าง ๆ ของความคิด หลักการ กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์ (2551) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลง ความเห็นพ้องต้องกันนั้น

จะมีมากพอจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ ต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วม

ปฏิบัติการนั้น และเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการได้จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งหมดโดยกลุ่ม หรือในนามของกลุ่มหรือกระทำการผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำให้การปฏิบัติการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ (2551) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มตัดสินใจในการปฏิบัติงานและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของบุคลากรเอง การที่จะสามารถทำให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ ของบุคลากรให้ดีขึ้นนั้นผู้นำจะต้องยอมรับในปรัชญาการพัฒนาว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนรวมในองค์กร

มณฑล จันทร์แจ่มใส (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลจะต้องมีและเกิดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การบริหารจัดการดำเนินงานตามแผน การเสียสละกำลังแรงงานของบุคคล ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ กำลังเงินหรือทรัพยากรที่มีอยู่

ประชุม สุวัตติ (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคล เกิดจากพื้นฐานของการมีส่วนร่วม 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผนการบริหารจัดการ การบริการองค์กรตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
2. เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่เข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้นั้นจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และ กายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้
3. เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจสมัครใจที่จะเข้าร่วมเล็งเห็นผลประโยชน์ของการเข้าร่วม จะต้องไม่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ตนเองไม่ประสงค์จะเข้าร่วม

สุริยะ หินเมืองเก่า (2553) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนและ

การดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจการร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเองการที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท เพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาที่ว่ามนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับความเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับความจริงที่ว่ามนุษย์นั้นจะสามารถพัฒนาได้นั้นต้องมีโอกาสและได้รับการชี้แนะที่ถูกต้อง

จากนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ อาจอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วมภายในชุมชน หมู่บ้าน ตำบล ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นเป็นกระบวนการนำไปสู่ความโปร่งใสตรวจสอบ ซึ่งจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3.แนวคิดและทฤษฎีด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่าหมายถึงการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดอย่างยั่งยืนยาว

กิตติ อริยานน (2552) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า คือ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมศึกษาด้านอื่น ๆ รวมทั้งเกิดพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ขาดการดูแลรักษา และจัดการที่ดี นอกจากนี้ควรคำนึงถึงปัญหาและต้องการของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ และควรให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้และทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่เสื่อมโทรม อันต่อเนื่องเพื่อ ให้ประชาชนในท้องถิ่นจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนอง

ความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้ (กลุ่มท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อชุมชน, 2554)

ต่อมอค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2559) ได้มีการให้นิยามของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดการพัฒนาย่างสมดุลทั้ง 3 มิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่พิเศษ กล่าวคือการท่องเที่ยวเป็นที่มาของรายได้ เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตอันดีงาม และเป็นเครื่องมือในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนนั้น ได้แก่ นักท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ

จากความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังกล่าวข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่า “การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึงการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด หรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืนยาว”

3.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

พณิดา ตั้งวัฒนาภรณ์ (2558) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้นจะต้องมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ คือ

1. ด้านหลักการ ควรมีการคำนึงถึงคุณภาพ โดยเฉพาะ

1.1 คุณภาพของนักท่องเที่ยว ที่ได้ประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยวในด้านที่เป็นคุณ

1.2 คุณภาพของชุมชนที่จะนำพาไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน

1.3 คุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่จะไม่เสื่อมโทรมลง

2. การท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่องระยะยาว และมีความสมดุลระหว่างรายได้ของชุมชนท้องถิ่นแลความสุข หรือประสบการณ์อันดีที่นักท่องเที่ยวได้รับ

3. รูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อาจจะเป็นรูปแบบได้ดังนี้ การท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (History Tourism) การท่องเที่ยวด้านเกษตร (Agriculture Tourism) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Tourism)

อติยาภรณ์ แก่นสุข (2559) กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวรวมทั้งปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพแก่สมาชิกของสังคมในปัจจุบันและอนาคตโดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาดสามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุดเกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ได้ตลอดไปซึ่งสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบสี่ประการดังนี้

1. การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขตของความสามารถของธรรมชาติชุมชนชนบทธรรมนิยมประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว
2. การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชนชนบทธรรมนิยมประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศชุมชนชนบทธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว
4. การประสานความต้องการทางด้านเศรษฐกิจการคงอยู่ของสังคมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องมีองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ด้านคุณภาพด้านความต่อเนื่อง ด้านความสมดุล ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้จะนำไปสู่ศูนย์รวมการท่องเที่ยวและเกิดการพัฒนาท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนต่อไป

3.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2550) ยังกล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนพอสรุปได้ 6 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมเยือน โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวด้วย
2. องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการติดตามประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

3. องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาธุรกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจโดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย

4. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ

5. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

6. องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายโดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรักหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีการบูรณาการองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว โดยแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้อง และเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก

สภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (2007) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ทั่วโลกเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และสร้างการยอมรับในหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับสากล โดยมีเกณฑ์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวของ GSTC (องค์การบริหารการพัฒนา พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2561) ได้แก่

1. การบริหารจัดการด้านความยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย

A1 แหล่งท่องเที่ยวมีการดำเนินตามกลยุทธ์ในการบริหารจัดการด้านความยั่งยืน ซึ่งพิจารณาตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ที่จัดทำกรท่องเที่ยว ตลอดจนพิจารณาจากสภาพสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม คุณภาพสุขอนามัย ความปลอดภัย และความงดงามตามธรรมชาติ อันเกิดจากความร่วมมือจากประชาชน

A2 แหล่งท่องเที่ยวมีตัวแทนหรือกลุ่มตัวแทนที่มีประสิทธิภาพอันมาจากส่วนภาครัฐและเอกชน โดยตัวแทนหรือกลุ่มตัวแทนดังกล่าวมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

A3 แหล่งท่องเที่ยวมีระบบการตรวจสอบ ดูแล รายงานความคืบหน้า และตอบสนองต่อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ ระบบการตรวจสอบดูแลดังกล่าวจะต้องได้รับการประเมินอย่างสม่ำเสมอ

A4 แหล่งท่องเที่ยวมีการจัดการการท่องเที่ยวตามฤดูกาลให้เหมาะสมกับความต้องการทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมตลอดจนสิ่งแวดล้อมของชุมชน

A5 แหล่งท่องเที่ยวมีระบบป้องกันความเสี่ยงอันเกิดจากภัยพิบัติตามธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้จะต้องมีการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นได้ให้กับผู้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว

A6 แหล่งท่องเที่ยวควรมีการประเมินสถานที่ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่ยังคงอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม

A7 แหล่งท่องเที่ยวมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อกำหนด และ/หรือนโยบายต่าง ๆ เพื่อรักษาพื้นที่และสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กฎระเบียบข้อกำหนด และนโยบายดังกล่าวนี้ ถูกใช้เพื่อรักษาพื้นที่ทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ โดยมาจากการเสนอความคิดเห็นจากสาธารณชน และมีการประชาสัมพันธ์ให้รับรู้อย่างทั่วถึง

2. การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสังคม-เศรษฐกิจ แก่ชุมชน ประกอบด้วย

B1 การควบคุมดูแลเศรษฐกิจ สภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวานั้น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมจะต้องได้รับการจัดบันทึกและรายงานต่อสาธารณะอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง หมายรวมถึง จำนวนการใช้จ่ายของผู้มาเที่ยว รายรับต่อห้องพัก อัตราการจ้างงานตลอดจนข้อมูลการลงทุน

B2 โอกาสในการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น บริษัทต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวต้องให้โอกาสการจ้างงาน การฝึกอบรมแก่คนในท้องถิ่น รวมทั้งความปลอดภัยในการทำงานอย่างเท่าเทียมกัน

B3 การมีส่วนร่วมในสังคม แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีระบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในสังคม ในกระบวนการวางแผนเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และการตัดสินใจในระยะยาว

B4 ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น ความคิดเห็นและความพึงพอใจของชุมชนท้องถิ่น ต่อการบริหารแหล่งท่องเที่ยวจะต้องได้รับการจัดบันทึกอย่างสม่ำเสมอและรายงานต่อสาธารณะในเวลาอันสมควร

B5 การเข้าถึงพื้นที่ของคนในท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยวจะต้องควบคุม ป้องกัน และฟื้นฟู การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้สถานที่ท่องเที่ยวเกิดการบุกรุกหรือถูกทำลาย

B6 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวจะต้องจัดการให้ความรู้แก่ชุมชนเพื่อเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับโอกาส ความท้าทายของการท่องเที่ยวและความสำคัญของความยั่งยืน

B7 การป้องกันการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบธรรม แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีกฎหมายหรือวิธีปฏิบัติที่ป้องกันการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบธรรม หรือเป็นการคุกคามผู้อื่นไม่ว่าโดยวิธีใด ที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กและสตรี กฎหมายและวิธีปฏิบัตินี้จะต้องประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

3. การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวประกอบด้วย

C1 การปกป้องดูแลสถานที่ท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวต้องมีนโยบายและระบบในการวัดผลการฟื้นฟูและรักษาธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมรวมถึงมรดกสิ่งปลูกสร้าง (เชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี) และทัศนียภาพทั้งในเมืองและชนบท

C2 การจัดการนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวต้องมีระบบในการจัดการนักท่องเที่ยวสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ หมายรวมถึงมาตรการในการรักษา ป้องกัน และพัฒนาสมบัติทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

C3 พฤติกรรมนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวจะต้องตีพิมพ์คู่มือการปฏิบัติตัวในการท่องเที่ยว สถานที่ที่มีผลต่อความรู้สึกด้านจิตใจ และความศรัทธา (Sensitive Sites) เช่น วัดวาอาราม เป็นต้น คู่มือดังกล่าวจะสร้างความเข้าใจและช่วยลดผลกระทบเชิงลบที่จะตามมา ตลอดจนเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีจากนักท่องเที่ยว

C4 การปกป้องมรดกทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับการค้า การแลกเปลี่ยน การจัดการแสดงและการให้ของขวัญที่เกี่ยวข้องกับโบราณวัตถุ และวัตถุทางประวัติศาสตร์

C5 การให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว จัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวฉบับแปลไว้อย่างถูกต้อง ซึ่งจัดเตรียมไว้ในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมต่าง ๆ ข้อมูลที่เตรียม

ไว้ต้องเป็นข้อมูลที่เหมาะสมในเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเกิดจากการพัฒนาขึ้นจากความร่วมมือของคนในชุมชน และมีการประชาสัมพันธ์ด้วยภาษาที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว

C6 ทรัพย์สินทางปัญญา แหล่งท่องเที่ยวต้องมีระบบในการสร้างการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวกับการป้องกันและการหวงแหนทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนและบุคคล

4. การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

D1 ความเสี่ยงทางด้านสิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยวควรมีการระบุความเสี่ยงทางด้านสิ่งแวดล้อม และมีระบบในการแก้ปัญหาความเสี่ยงเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

D2 การปกป้องสิ่งแวดล้อมที่มีความเสี่ยง แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีระบบการควบคุมและดูแลผลกระทบจากการทำอาจเที่ยวที่อาจมีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งนี้ เพื่อธำรงไว้ซึ่งการรักษาถิ่นที่อยู่อาศัย พันธุ์สัตว์ ระบบนิเวศน์ และการป้องกันการแพร่ระบาดของแมลงและโรคต่าง ๆ

D3 การปกป้องสิ่งมีชีวิตในป่า แหล่งท่องเที่ยวต้องปฏิบัติตามกฎหมายท้องถิ่น กฎหมายประจำชาติและกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องการเก็บเกี่ยวการล่า การแสดง และการค้าสิ่งมีชีวิตจากป่า หมายรวมถึงทั้งพันธุ์ไม้และสัตว์

D4 ปรากฏการณ์เรือนกระจกแหล่งท่องเที่ยวจะต้องส่งเสริมให้บริษัทต่าง ๆ ตรวจสอบวัดดูแลลดระดับ และการปล่อยควันทักษันเป็นสาเหตุของปรากฏการณ์เรือนกระจกให้น้อยลง ทั้งนี้จากทุกภาคส่วนของการปฏิบัติงานพร้อมรายงานผลต่อสาธารณะรวมถึงการปล่อยควันทักษันจากผู้ให้บริการด้วย

D5 การประหยัดพลังงาน แหล่งท่องเที่ยวต้องมีระบบการส่งเสริมให้บริษัทต่าง ๆ ตรวจสอบวัด ดูแลลดการใช้พลังงาน และรายงานผลต่อสาธารณะ รวมทั้งลดการใช้พลังงานจากแร่ธาตุธรรมชาติ

D6 การจัดการน้ำแหล่งท่องเที่ยวต้องมีระบบการส่งเสริมให้บริษัทต่าง ๆ ตรวจสอบวัดดูแลลดการใช้ น้ำและรายงานต่อสาธารณะ

D7 การควบคุมการใช้น้ำ แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีระบบการดูแลทรัพยากรน้ำเพื่อให้แน่ใจว่าบริษัทต่าง ๆ ใช้น้ำในปริมาณที่พอเหมาะกับความต้องการของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว

D8 คุณภาพน้ำ แหล่งท่องเที่ยวต้องมีระบบดูแลคุณภาพน้ำดื่ม และน้ำเพื่อนันทนาการ โดยใช้มาตรฐานคุณภาพน้ำ และรายงานต่อสาธารณะ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวจะต้องสามารถจัดการกับปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพน้ำที่เกิดขึ้นได้ตามเวลาที่เหมาะสม

D9 น้ำเสียแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีคู่มือที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพักน้ำเสียการรักษาสภาพน้ำ และการทดสอบน้ำที่ถูกระบายออกมาจากท่อระบายน้ำ เพื่อให้แน่ใจว่าน้ำเสียเหล่านั้นได้ถูกบำบัดและนำมาใช้ใหม่หรือถูกปล่อยออกไปโดยมีผลกระทบคือประชากรและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

D10 การลดจำนวนขยะ แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีระบบการส่งเสริมให้บริษัทต่าง ๆ ลดจำนวนขยะ การแปรรูปขยะ และนำกลับมาใช้ใหม่ และขยะที่เหลือสามารถนำมาแปรรูปหรือนำกลับมาใช้ใหม่ และจะต้องได้รับการกำจัดอย่างปลอดภัยและยั่งยืน

D11 มลภาวะทางแสงและเสียง แหล่งท่องเที่ยวควรมีคู่มือและกฎข้อบังคับในการลดมลภาวะทางแสงและเสียง และส่งเสริมให้บริษัทต่าง ๆ ปฏิบัติตาม

D12 การขนส่งที่ส่งผลกระทบต่อ แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีระบบในการส่งเสริมให้เพิ่มการใช้ระบบขนส่งที่มีผลกระทบต่อ รวมถึงการใช้ระบบการขนส่งสาธารณะและระบบขนส่งที่ไม่ต้องใช้พลังงานเช่น การเดิน หรือ ปั่นจักรยาน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอพท. ได้มีการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ภายใต้แนวทางที่สอดคล้องกับเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (GSTC Criteria) ซึ่งจะช่วยยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยให้เกิดความยั่งยืนอย่างเป็นระบบในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่

1. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมการใช้ศักยภาพของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการเพิ่มมูลค่าอัตลักษณ์วิถีความเป็นไทยให้ได้รับการยกระดับ และนำเสนอผ่านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่พิเศษ

2. การพัฒนาด้านสังคม มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงและความอยู่ดีกินดีของประชาชนในพื้นที่พิเศษโดยไม่ได้เน้นพัฒนาเพียงแคให้เกิดกระบวนการเท่านั้น แต่ได้พัฒนาให้เกิดความยั่งยืนในเชิงสินค้าและผลิตภัณฑ์

3. การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้มีการลดภาวะโลกร้อนในภาคการท่องเที่ยว โดยมีการกำหนดนโยบาย Low Carbon Tourism เป็นนโยบายหลักของทุกพื้นที่พิเศษ

4. การพัฒนาองค์กร มุ่งพัฒนาให้เป็นหน่วยงานชั้นนำด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเป็นศูนย์กลางความรู้ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

(องค์การบริหารการพัฒนา พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2561)

3.4 ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะดำเนินไปได้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการประสานงานจากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในทุกด้านและเป็นไปอย่างสอดคล้องกัน ไม่เพียงเฉพาะการผสมผสานความต้องการและการตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญต่อการดูแลรักษาความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นหลักควบคู่กันไป แต่ในปัจจุบัน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 กำลังจะสิ้นสุดในปีนี้ การพัฒนาไม่สามารถดำเนินไปตามแผนได้ ด้วยปัญหาและอุปสรรคดังนี้

1. การบริหารจัดการ ในส่วนขององค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการอันได้แก่ ททท. กรมป่าไม้ กรมการปกครอง การควบคุมมลพิษ สำนักงานนโยบาย และแผนสิ่งแวดล้อม รวมทั้งองค์กรชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานเหล่านี้เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน แต่ที่ผ่านมามีการพัฒนาเป็นการดำเนินการแบบ “ต่างคนต่างทำ” การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานนำไปซึ่งปัญหาการบริหารจัดการในท้องถิ่นนั้น ๆ

2. แหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรม ปัจจุบันการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวบางชนิดไม่คำนึงความเหมาะสม หรือผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว มุ่งแต่ผลประโยชน์หรือด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จนทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งยังมีได้กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity)

3. การบริการ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ดูแลให้นักท่องเที่ยวบรรลุวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การบริการนำเที่ยว เป็นต้น แต่ที่ผ่านมามีการบริการดังกล่าวไม่ได้รับการบริหารจัดการที่ควร จึงกลายเป็นปัญหาการบริการที่ไม่มีมาตรฐาน

4. สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ แบบส่งเสริมคุณค่าและสวยงามให้แก่แหล่งท่องเที่ยวขึ้น ๆ แต่ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งกลับถูกทำลายโดยสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ดังกล่าว ด้วยเหตุของการขาดการบริหารจัดการจากผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น จึงกลายเป็นปัญหาการสร้างสิ่งแปลกปลอมหรือการทำลายทรัพยากรในการท่องเที่ยว

5. นักท่องเที่ยว ถือเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวเป็นผู้ต้องการหรืออุปสงค์ (Demand) ของการท่องเที่ยว อีกทั้งนักท่องเที่ยว คือ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม หรือวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว การขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร มีส่วนทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว

6. ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว มีบทบาทและความสัมพันธ์ต่อการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ เช่น ความเป็นเจ้าของ ผู้จำหน่ายสินค้า ผู้ให้บริการ รวมถึงองค์กรปกครองท้องถิ่น ความสำคัญดังกล่าว ถือเป็นอีกหนึ่งกลไกในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แต่ด้วยความเป็นชุมชนนั้นก็ก่อให้เกิดปัญหา

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ด้วยเหตุของการขาดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนา จึงทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนล่าช้า (กลุ่มท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อชุมชน, 2554)

4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4.1 ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนา สวนศรี (2546) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนคือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรมกำหนดทิศทางโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

สินธุ์ สโรบล (2546) การท่องเที่ยวโดยชุมชนคือชุมชนเป็นผู้ดำเนินการตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว นำเอทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่นทางด้านธรรมชาติทางด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวิธีการผลิตชุมชนมาใช้เป็นปัจจัยหรือต้นทุนการผลิตที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางทางการท่องเที่ยวโดยสมาชิกในชุมชนจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนา สวนศรีและสมภพ ยี่จ่อหอ, 2556)

“การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Base Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน), 2559)

4.2 มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย (CBT Thailand) หมายถึง ตัวชี้วัดการประเมินองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือเป็นหลักที่คำนึงถึงความยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน 5 ด้าน สำหรับเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 ด้านนั้น จะแบ่งเป้าประสงค์รวมทั้งสิ้น 29 เป้าประสงค์ โดยแต่ละเป้าประสงค์จะประกอบด้วย "เกณฑ์ย่อย" ที่ใช้วัดระดับประสิทธิภาพ และคุณภาพของแต่ละเป้าประสงค์ และในแต่ละ "เกณฑ์ย่อย" จะประกอบด้วย

"ข้อการประเมิน" เพื่อชี้วัดความสมบูรณ์ของเกณฑ์ย่อยแต่ละข้อ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน), 2559)

“การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Base Sustainable Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ

ด้วยความมุ่งหวังสู่การพัฒนาชุมชนในพื้นที่พิเศษให้เกิดความยั่งยืนอย่างมีมาตรฐานในระดับสากล อพท. ได้ขยายความร่วมมือกับภาครีระดับนานาชาติ อย่างสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Council Criteria) หรือ GSTC โดยการนำเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ GSTC มาเป็นกรอบในการสร้างองค์ความรู้ ต่อยอด ประยุกต์ให้เข้ากับบริบท ของชุมชนในเมืองไทย เกิดเป็นเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรและเครือข่ายให้สามารถ นำไปบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ และสร้างความยั่งยืน อย่างแท้จริง

โดยมีเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการวางแผนดำเนินงานและประเมินผล การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน อพท. โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 9 เป้าประสงค์ ได้แก่
  - 1.1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
  - 1.2 ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
  - 1.3 ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ
  - 1.4 การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
  - 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ
  - 1.6 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
  - 1.7 การจัดการการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
  - 1.8 ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ
  - 1.9 เด็กและเยาวชนได้รับการให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบด้วย 4 เป้าประสงค์ ได้แก่
  - 2.1 การจัดสรรรายได้มีประสิทธิภาพ

- 2.2 การส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.3 ผลลัพธ์ชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว
- 2.4 สิทธิมนุษยชนในการท่องเที่ยวได้รับการให้ความสำคัญ
- 3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ประกอบด้วย 3 เป้าประสงค์ ได้แก่
  - 3.1) ฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวมีคุณภาพ
  - 3.2) การเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมชุมชนผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
  - 3.3) การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ
- 4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ประกอบด้วย 5 เป้าประสงค์ ได้แก่
  - 4.1 การจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ
  - 4.2 ฐานข้อมูลค้ำทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ
  - 4.3 การเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
  - 4.4 การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีประสิทธิภาพ
  - 4.5 การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ
- 5. ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 8 เป้าประสงค์ ได้แก่
  - 5.1 การให้บริการด้านการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างพึงพอใจ
  - 5.2 นักสื่อความหมายมีประสิทธิภาพ
  - 5.3 จุดบริการท่องเที่ยวมีคุณภาพ
  - 5.4 การติดต่อประสานงานด้านบริการมีประสิทธิภาพ
  - 5.5 เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย
  - 5.6 จุดบริการท่องเที่ยวมีความปลอดภัย
  - 5.7 การบริหารจัดการเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพ
  - 5.8 การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินมีประสิทธิภาพ

(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2559)

5. แนวคิดทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2550) กล่าวว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ประกอบด้วย อายุ เพศ ขนาดครอบครัว สถานภาพครอบครัว รายได้ อาชีพ การศึกษา เหล่านี้เป็นเกณฑ์ที่นิยมใช้ในการแบ่งส่วนการตลาด ลักษณะประชากรศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญและสถิติที่วัดได้ของประชากรที่ช่วยกำหนดตลาดเป้าหมาย รวมทั้งง่ายต่อการวัดมากกว่าตัวแปรอื่น ตัวแปรทางด้านประชากรที่สำคัญดังนี้

1. อายุ (Age) เนื่องจากผลิตภัณฑ์จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกัน นักการตลาดจึงใช้ประโยชน์จากอายุเป็นตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างของส่วนตลาดได้ค้นคว้าความต้องการของตลาดส่วนเล็ก (Niche Market) โดยมุ่งความสำคัญที่ตลาดอายุส่วนนั้น

2. เพศ (Sex) เป็นตัวแปรในการแบ่งส่วนการตลาดเช่นกัน นักการตลาดต้องศึกษาตัวแปรนี้อย่างรอบครอบเพราะในปัจจุบันตัวแปรด้านเพศมีการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมผู้บริโภค การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจมีสาเหตุจากการที่สตรีทำงานมากขึ้น

3. ลักษณะครอบครัว (Marital status) ในอดีตถึงปัจจุบันลักษณะครอบครัวเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการใช้ความพยายามทางการตลาดโดยมาตลอด และมีความสำคัญอย่างยิ่งขึ้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยผู้บริโภค นักการตลาดจะสนใจจำนวนและลักษณะของบุคคลในครัวเรือนที่ใช้สินค้าใดสินค้าหนึ่ง และยังสนใจในการพิจารณาลักษณะทางประชากรศาสตร์ และโครงสร้างด้านสื่อที่เกี่ยวข้องกับผู้ตัดสินใจในครัวเรือนเพื่อช่วยในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดให้เหมาะสม

4. รายได้ การศึกษา และอาชีพ (Income, Education and Occupation) เป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดส่วนของตลาด โดยทั่วไปนักการตลาดจะสนใจผู้บริโภคที่มีความร่ำรวย แต่อย่างไรก็ตามครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ ปัญหาสำคัญในการแบ่งส่วนการตลาดโดยถือเกณฑ์รายได้อย่างเดียวก็คือ รายได้จะเป็นตัวชี้ความสามารถในการจ่ายสินค้าหรือไม่มีความสามารถในการจ่ายสินค้า ในขณะที่เดียวกันการเลือกซื้อสินค้าที่แท้จริงอาจถือเป็นเกณฑ์รูปแบบการดำรงชีวิตตรสนิยม อาชีพ การศึกษา ฯลฯ แม้รายได้เป็นตัวแปรที่ใช้บ่อยมาก นักการตลาดส่วนใหญ่จะโยงเกณฑ์รายได้ร่วมกับตัวแปรด้านประชากรศาสตร์หรืออื่น ๆ เพื่อให้กำหนดตลาดเป้าหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยภายในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ณัฐพงศ์ สว่างวงศ์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำยามเย็น อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” สรุปผลได้ว่า ทรัพยากรการบริการมีคุณภาพที่ดี มีการบริการที่

เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะการเข้าถึงรถโดยสาร ความหลากหลายด้านที่พัก อาหาร แต่สิ่งที่ขาดคือ การบริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว ประวัติความสำคัญของตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา เป็นต้น महกรรมเทศกาลที่สำคัญ มีคุณภาพดี เป็นที่นิยม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ แต่ขาดความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่แท้จริง ควรมุ่งเน้นการฟื้นฟูเทศกาลมหกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักของจุดมุ่งหมายสูงสุดของการพัฒนาเชิงนิเวศ ซึ่งกล่าวไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ควรคงสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทางสังคมที่ดีและประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ตั้งนั้น จุดมุ่งหมายเฉพาะระยะแรกของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงประกอบด้วยกับระบบนิเวศในพื้นที่ที่ได้รับการจัดการอย่างมีความรับผิดชอบในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและการรักษาระบบนิเวศที่ยั่งยืนโดยคำนึงขีดความสามารถที่รองรับได้ โดยมีการกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่นอกเขตอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว

จันทร์จิรา สุขบรรจง (2559) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง” สรุปผลได้ว่า การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่หนานมดแดงก่อให้เกิดการสร้างงานและการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ทำให้เศรษฐกิจท้องถิ่นดีขึ้น คนในชุมชนมีความสุข ช่วยลดปัญหาสังคมต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ดี แต่ในส่วนของพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นพบว่าแทบจะไม่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจากการเติบโตด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่หนานมดแดงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีส่วนทำให้มองข้ามเรื่องการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนจะร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลลานข่อย มีการจัดอบรมการให้ความรู้เพียงแค่เรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ อบรมภาษาอังกฤษและการรักษาความปลอดภัยเท่านั้น แต่ยังไม่มีความรู้หน่วยงานไหนเข้ามาให้ความรู้หรือจัดกิจกรรมอบรมเรื่อง การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยตรง อย่างไรก็ตามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่มีความสนใจเรื่อง การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และมีข้อเสนอแนะต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามาให้ความรู้แก่บุคลากรในท้องถิ่นเพิ่มเติม เพื่อที่จะให้หนานมดแดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและทุกฝ่ายจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตรงนี้ต่อไปอย่างเท่าเทียมกัน

ภาณุวัฒน์ ยาวศิริ (2559) ได้ทำการวิจัย และเสนอแนะเพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึกสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ และเป็นประโยชน์ต่อชุมชน โดยมีนโยบายดังต่อไปนี้ 1. ศึกษากำหนดแผนการดำเนินงานระยะยาวแบบบูรณาการทั้งภาครัฐและเอกชน สำหรับการพัฒนากิจกรรมที่เป็นรูปธรรม และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง 2. พัฒนาและสร้างเว็บไซต์ของวิสาหกิจชุมชนอ่าวลึก ให้เป็นภาษาต่างประเทศเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

คุณภาพมากขึ้น เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาสเปนภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษาจีน ภาษามลายู โดยเฉพาะ การเข้าสู่สมาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 3. การประชาสัมพันธ์สำหรับการท่องเที่ยวชุมชน ควรให้ความสำคัญกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายหลัก ประเภทของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ 4. พัฒนาอีคอมเมิร์ซ (E-commerce) ที่สามารถซื้อขายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวแบบ สำเร็จรูปในอินเทอร์เน็ต มีกระบวนการซื้อ กระบวนการจ่ายเงิน และการตอบรับแบบอัตโนมัติในเชิงธุรกิจ

พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “การท่องเที่ยวชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ชุมน้ำหนองไขยวาน บ้านดอนแดง อำเภอสรีสงคราม จังหวัดนครพนม” สรุป ผลได้ว่า การได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนนั้น มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมน้ำ หนองไขยวาน ซึ่งแสดง ให้เห็นว่าเมื่อเศรษฐกิจดี ประชาชนมีรายได้สม่ำเสมอ มีความเป็นอยู่อย่างที่ดี ต้องการจะทำให้เกิดคุณภาพ ชีวิตที่ดีของประชาชนในท้องถิ่น (Uysal, M., et al., 2016) รวมไปถึงการท่องเที่ยวยังส่งผลต่อตระหนัก ถึงประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน และอาจ กล่าวได้ว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ย่อมมีส่วนต่อพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์พื้นที่ชุมน้ำหนองไขย วาน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว นอกจากประชาชนจะได้รับผลประโยชน์ด้าน รายได้อย่างเท่าเทียมแล้ว การได้รับความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะนำไปสู่กระบวนการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมในชุมชนอันจะนำไปสู่การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในที่สุด

นิตยา งามยิ่งยง , ละเอียด ศิลาน้อย (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน ชุมชนบริเวณริมฝั่งคลองดำเนินสะดวก ในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดราชบุรี” สรุปผลได้ว่า ความคิดเห็นของภาครัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบริเวณริมฝั่งคลองดำเนินสะดวก ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ด้านการวางแผนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการรักษาคุณภาพของ สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ด้านจัดการ ผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ World Tourism Organization (1998) ที่เน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ของ ชุมชน เพื่อประโยชน์ทั้งปัจจุบันและอนาคต

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เซิง ฮัง ลี และคณะ (Tsung Hung Lee; et al, 2019) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวโดย ชุมชนสามารถช่วยพัฒนาอย่างยั่งยืนได้หรือไม่? หลักฐานจากการรับรู้ของผู้อยู่อาศัยเกี่ยวกับความยั่งยืน” สรุปผลได้ว่า การรับรู้ของผู้อยู่อาศัยเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่แตกต่างกันในแต่ละขั้นตอน ดังนั้นผู้บริหารควร

พิจารณาโอกาสในการพัฒนาและนำกลยุทธ์การพัฒนาที่เหมาะสมมาใช้ในขั้นตอนการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน การค้นพบของการศึกษานี้อธิบายถึงผลกระทบของมนุษย์ในการพัฒนา CBT โดยให้การยกย่องใหม่ที่มีความหมายสำหรับทิศทางการศึกษาในอนาคต ดังนั้นการศึกษานี้จึงขยายขอบเขตความรู้ของการพัฒนา CBT และมีส่วนสำคัญในการพัฒนา CBT

อาร์มาร์ต พิทรี เอเมีย และคณะ (Ahmad Fitri, Amir; et al, 2014) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: การศึกษาความยืดหยุ่นของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวในชนบทของมาเลเซีย” สรุปผลได้ว่า การวิจัยในอนาคตควรทำงานเพื่อสร้างแบบจำลองที่ครอบคลุมสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการท่องเที่ยวในชนบทซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบความยืดหยุ่นของชุมชนท้องถิ่น ควรเพิ่มแนวทางใหม่ในการวางแผนการท่องเที่ยวในชนบทโดยผสมผสานแนวคิดความยั่งยืนแบบดั้งเดิมรวมถึงมีส่วนช่วยให้งานมีความยืดหยุ่นมากขึ้น แนวทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่ยืดหยุ่นนี้ควรพิสูจน์ว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้นสำหรับชุมชนที่มีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของโลก เช่น ชุมชนการท่องเที่ยวในชนบทที่ตั้งอยู่ในบริเวณชายฝั่งและเทือกเขาแอลป์ หากการท่องเที่ยวยังคงมีส่วนร่วมในเชิงบวกต่อการพัฒนาชนบทอย่างยั่งยืนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำความเข้าใจมากขึ้นในด้านมูลค่าของประสบการณ์การท่องเที่ยวจะลดลงหากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่สนใจฐานทรัพยากร ทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในชนบทเช่นเดียวกัน

พิลวิง ที และคณะ (Pilving T; et al, 2019) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “วงจรชีวิตความเป็นหุ้นส่วนด้านการท่องเที่ยวในเอสโตเนีย: มุ่งสู่ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในชนบทแบบหลายภาคอย่างยั่งยืน” โดยงานวิจัยนี้วิเคราะห์วงจรชีวิตของหุ้นส่วนการท่องเที่ยวในชนบทที่ริเริ่มโดยชุมชนและความยั่งยืนในสภาพแวดล้อมหลังคอมมิวนิสต์ในเอสโตเนีย ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเครือข่ายพันธมิตรสามารถติดตามเส้นทางใหม่โลนที่แตกต่างกันพร้อมกัน (เป็นทางการและไม่เป็นทางการ) ทุกช่วงเวลาของการเป็นหุ้นส่วนนั้นมีความสำคัญต่อความยั่งยืน สถานการณ์ความต่อเนื่องของการเป็นหุ้นส่วนสามารถเริ่มแตกต่างกันได้ ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวที่ริเริ่มโดยชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาปลายทางหลังคอมมิวนิสต์นั้นมีหลายช่วงเวลาและวิวัฒนาการเป็นวงกลมมากกว่ารูปแบบวัฏจักร ดังนั้นเพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้นของการเป็นหุ้นส่วนในบริบทที่แตกต่างกันการตระหนักถึงการมีอยู่ของเลเยอร์การทำงานร่วมกันหลายชั้นและระยะเวลาต้องได้รับการพิจารณาให้เข้าใจปรากฏการณ์มากขึ้นอย่างครอบคลุม

ทอค โซกอมและคณะ (Tok Sokom; et al, 2015) รัฐบาลในประเทศที่กำลังพัฒนาหลายแห่งรับรองการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแม้จะมีข้อจำกัด ที่เกี่ยวข้องกับกฏปฏิบัติและกลยุทธ์การพัฒนา เช่น ประเทศกัมพูชา วิจัยเล่มนี้จึงแสดงให้เห็นว่าปัญหาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศที่กำลังพัฒนาอาจมี

ความเข้าใจที่ดีขึ้นผ่านการทบทวนอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการคัดสรร สิ่งที่จะสามารถช่วยให้การระบุรูปแบบที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกัมพูชา ดังนั้นจึงได้เปิดเผยประเด็นและสิ่งกระตุ้นที่เกี่ยวข้องคือ (1) การเน้นการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) (2) เรียกร้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้นเพื่อผลลัพธ์ที่ยั่งยืน (3) การรับรู้และคุณค่าของผู้มีส่วนได้เสียในฐานะตัวขับเคลื่อนความสำเร็จในการท่องเที่ยว (4) มรดกทางวัฒนธรรมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และ (5) การลงทุนจากต่างประเทศสร้างอนาคตการท่องเที่ยวของกัมพูชา นโยบายของรัฐบาลที่สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวมีความสำคัญไม่เท่ากันและมีแนวทางปฏิบัติที่จำกัด ในการตระหนักถึงวิสัยทัศน์ของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไม่มีการพิจารณาว่าบริบททางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กระทั่งปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจความสามารถทางสังคมและนโยบายควรได้รับการแก้ไขรวมถึงการให้ความสำคัญกับด้านอุปสงค์ของระบบการท่องเที่ยว

มาร์ค อันโทนี คามิลเลรี (Mark Anthony Camilleri, 2018) วิจัยเล่มนี้แนะนำผู้อ่านเกี่ยวกับแนวคิดของการท่องเที่ยว ที่แสดงให้เห็นถึงเหตุผลในการท่องเที่ยวเนื่องจากอธิบายแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทาง นอกจากนี้ยังอธิบายแง่มุมต่าง ๆ ที่รวมกันเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางที่สามารถเข้าถึงได้ พวกเขาต้องการที่พักหากพวกเขากำลังเยี่ยมชมสถานที่มากกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง ผู้เดินทางเพื่อพักผ่อนและทำธุรกิจสามารถเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวและทำกิจกรรมสันทนาการ ดังนั้นสถานที่ท่องเที่ยวควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม ในแง่นี้ และได้อธิบายว่าจุดหมายปลายทางอาจเสนอผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างเพื่อตอบสนองความหลากหลายของนักท่องเที่ยวได้เช่น ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสามารถรวม การท่องเที่ยวในเมือง (หรือเมือง), การท่องเที่ยวริมทะเล, การท่องเที่ยวเชิงชนบท, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, การท่องเที่ยวไวน์, การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, การท่องเที่ยวเชิงศาสนา, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (หรือมรดกทางวัฒนธรรม), การท่องเที่ยวกีฬา การประชุมและกิจกรรม และอื่น ๆ โดยสรุปแสดงรายการจุดสนใจที่สำคัญในอเมริกาเหนือเพื่อชี้แจงว่าจุดหมายปลายทางที่หลากหลายอาจดึงดูดนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันด้วยเหตุผลหลายประการและอธิบายถึงภาคส่วนหลักในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวและการบริการ ประการแรกอธิบายลักษณะของการท่องเที่ยวและแรงจูงใจโดยธรรมชาติของแต่ละบุคคลในการเดินทาง ประการที่สองแยกส่วนที่เป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึง, ที่พัก, กิจกรรม, สถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก ประการที่สามแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวดึงดูดนักท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้นซึ่งอาจมีความต้องการที่แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ” เป็นการศึกษางานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) คือการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือ การใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

1. เชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องในชุมชนประชาชนภายในชุมชน และบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องในชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
2. เชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ในจังหวัดน่าน 5 ราย ดังนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานน่าน, ตำรวจท่องเที่ยว น่าน, องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำนักงานพื้นที่พิเศษ (องค์การมหาชน), สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดน่าน, สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว น่าน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน จำนวน 15 คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. แบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ทำการตอบแบบสอบถามจากผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องในชุมชน ประชาชนในชุมชน และบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องในชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง

จังหวัดน่าน จากข้อมูลที่ได้ศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบประชากรที่แน่นอนของ
 คอแครน (Cochran, 1997) โดยกำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.5

$$\text{กรณีไม่ทราบค่าสัดส่วนของประชากร หรือ } p = 0.1 \text{ ใช้สูตร } n = \frac{(P(1-P)Z^2}{d^2}$$

โดย เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร

d = ระดับความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้

วิธีทำ $P = 0.1$ $Z = 2.58$ $d = 0.05$

$$\begin{aligned} \text{แทนสูตร } n &= \frac{(0.1)(1-0.1)(2.58)^2}{(0.05)^2} \\ &= \frac{(0.1)(0.9)(6.6564)}{0.025} \\ &= \frac{0.60}{0.0025} \\ &= 240 \text{ คน} \end{aligned}$$

ดังนั้น ผลของการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 240 คน แต่
 เพื่อให้เกิดความแม่นยำของข้อมูลและลดค่าเบี่ยงเบนที่อาจจะเกิดขึ้นในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณในครั้งนี้
 ผู้วิจัยจึงมีการเก็บข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างแบบโควตาจากผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องในชุมชน
 ประชาชนในชุมชน และบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องในชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
 จำนวน 240 คน

2. แบบสัมภาษณ์

คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มี
 บทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน 5 ราย โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อ
 สัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และนักท่องเที่ยวที่เดินทาง
 มาท่องเที่ยวที่ชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่ม
 ตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured
 Interview)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์
2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องไว้ที่ 0.6 ขึ้นไป (Rovinelli and Hambleton, 1977) เพราะถือว่าเป็นค่าที่ได้เพียงพอและเป็นที่ยอมรับทางสถิติ
3. นำแบบสอบถามมาลองใช้ (try out) กับบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายจำนวน 30 คน แล้วนำผลของข้อมูลมาคำนวณค่าสถิติของคะแนนรวมทั้งฉบับโดยใช้สูตรคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach' Alpha Coefficient Reliability) โดยคณะผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาไว้ตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Nunnally and Bernstein, 1994) เพราะถือว่าเป็นค่าที่ได้เพียงพอและเป็นที่ยอมรับทางสถิติ ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคอนบาคของแบบสอบถามเท่ากับ 0.94
4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงทั้งด้านภาษาและรูปแบบการจัดพิมพ์ให้เหมาะสม แล้วจึงนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์นี้ไปใช้ในการวิจัยต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ แบ่งเป็น 2 ชนิด ได้แก่

1. แบบสอบถาม (Questionnaire)

ซึ่งมีชนิดเป็นคำถามปลายเปิด (Open – Ended questionnaire) คำถามปลายปิด (Close – Ended questionnaire) โดยมีลักษณะคำถามแบบตอบได้เพียง 1 ข้อ และคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำถามจะมีลักษณะแบบเลือกตอบเพียง 1 ข้อ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) มีข้อความให้เลือก 5 ข้อ ประกอบด้วยข้อความต่อไปนี้

- 1.1 เพศ
- 1.2 สถานภาพ
- 1.3 อายุ
- 1.4 ระดับการศึกษา
- 1.5 สถานะ

1.6 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคำถามจะมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) การให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 ประกอบด้วยข้อความต่อไปนี้

- 2.1 การบริหารจัดการ 1 ข้อ
- 2.2 แหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรม 1 ข้อ
- 2.3 การบริการ 1 ข้อ
- 2.4 สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ 1 ข้อ
- 2.5 นักท่องเที่ยว 1 ข้อ
- 2.6 ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว 1 ข้อ

โดยลักษณะของแบบสอบถามใช้ประเภทมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert Scale) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2550) กำหนดให้มี 5 ระดับ คือ

5	มีความเห็นด้วยมากที่สุด
4	มีความเห็นด้วยมาก
3	มีความเห็นด้วยปานกลาง
2	มีความเห็นด้วยน้อย
1	มีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าคะแนนที่ได้จากการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2538) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยที่มีผลต่อระดับความเห็นด้วย

4.21 – 5.00	มีความเห็นด้วยมากที่สุด
3.41 – 4.20	มีความเห็นด้วยมาก
2.61 – 3.40	มีความเห็นด้วยปานกลาง
1.81 – 2.60	มีความเห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.80	มีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน แบ่งออกเป็น 9 ด้าน โดยคำถามจะมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) การให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 ประกอบด้วยข้อความต่อไปนี้ รวมทั้งหมด 29 ข้อ

- 3.1 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 9 ข้อ
- 3.2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจสังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี 4 ข้อ
- 3.3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน 3 ข้อ
- 3.4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน 5 ข้อ
- 3.5 ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 8 ข้อ

โดยลักษณะของแบบสอบถามใช้ประเภทมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert Scale) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2550) กำหนดให้มี 5 ระดับ คือ

5	มีความเห็นด้วยมากที่สุด
4	มีความเห็นด้วยมาก
3	มีความเห็นด้วยปานกลาง
2	มีความเห็นด้วยน้อย
1	มีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าคะแนนที่ได้จากการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2538) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยที่มีผลต่อระดับความเห็นด้วย

4.21 – 5.00	มีความเห็นด้วยมากที่สุด
3.41 – 4.20	มีความเห็นด้วยมาก
2.61 – 3.40	มีความเห็นด้วยปานกลาง
1.81 – 2.60	มีความเห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.80	มีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยคำถามจะมีลักษณะแบบปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะลงในช่องว่าง

2. แบบสัมภาษณ์

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ในการถามคำถามหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่

ชุมชนตำบล บ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นรายบุคคล โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

แบบสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

1. องค์กรของท่านมีบทบาทอย่างไรกับการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน
2. องค์กรของท่านมีการประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องในจังหวัดน่านหรือไม่ อย่างไร
3. การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในความคิดของท่านเป็นอย่างไร
4. ท่านคิดว่าสิ่งใดบ้างที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดน่าน
5. องค์กรของท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดน่านอย่างไรบ้าง
6. ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดน่านโดยองค์กรของท่านนั้น มีอะไรบ้างที่ดำเนินการไปแล้วสิ่งใดอยู่ระหว่างการดำเนินการ และผลการดำเนินการเป็นอย่างไร
7. องค์กรของท่านมีแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนหรือไม่ อย่างไร
8. องค์กรของท่านมีการทำงานด้านการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองจังหวัดน่านหรือไม่ อย่างไร
9. องค์กรของท่านให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบ่อสวกอำเภอเมืองจังหวัดน่านหรือไม่ อย่างไร
10. ท่านมีข้อเสนออย่างไรในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองจังหวัดน่าน

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

แบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลบ่อสวก เป็นอย่างไรบ้าง
2. ท่านคิดว่าชุมชนตำบลบ่อสวกมีการประกอบกิจกรรมที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร
3. ท่านคิดว่าการบริการทางการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลบ่อสวกเป็นอย่างไร เช่น ความสะอาดของที่พัก โฮมสเตย์ ร้านอาหาร หรือ ความมีใจรักในการบริการของผู้ให้บริการ (Service Mind)
4. ท่านคิดว่าสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ชุมชนตำบลบ่อสวก เป็นอย่างไรบ้าง
5. ท่านคิดว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวท่านอื่นที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบ่อสวก เป็นอย่างไร เช่น การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร
6. ท่านคิดว่าประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนหรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม
  - 1.1 วางแผนการดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามและกำหนดวันที่ดำเนินการ
  - 1.2 ทำการเลือกเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ณ ชุมชนตำบลบ่อสวก ซึ่งจะทำให้การเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ประชาชนในชุมชน และบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องภายในชุมชนบ่อสวก โดยคณะผู้วิจัยจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ในการเก็บรวบรวม เป็นการเก็บแบบสอบถามโดยให้หากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบคำถามจำนวน 240 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบคำถามในแบบสอบถามด้วยตนเอง
  - 1.3 คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล
  - 1.4 ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลวันที่ 16 ตุลาคม – 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ได้ทำการสัมภาษณ์หน่วยงานหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านจำนวน 5 ราย ช่วงระยะเวลาเก็บข้อมูลอยู่ระหว่างวันที่ 9 พฤศจิกายน ถึง 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 คณะผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และจดบันทึกตามประเด็นหลักในการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนตำบลบ่อสวก ซึ่งระยะเวลาเก็บข้อมูลนั้น อยู่ระหว่างวันที่ 16-18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 คณะผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และจดบันทึกตามประเด็นหลักในการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามมาตรวจสอบข้อมูลแบบสอบถามและมีการแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออกแล้ว ต่อมาได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ แล้วนำผลที่ได้จากการประมวลผลมาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดทำและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าสถิติโดยการประมวลผลข้อมูล โดยใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์ทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา สถานะ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (*Frequency*) และการหาร้อยละ (*Percentage*) นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*S.D.*) นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง โดยกำหนดค่าคะแนนดังต่อไปนี้

มากที่สุด	ระดับคะแนน 5
มาก	ระดับคะแนน 4

ปานกลาง	ระดับคะแนน 3
น้อย	ระดับคะแนน 2
น้อยที่สุด	ระดับคะแนน 1

1.3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยกำหนดค่าคะแนนดังต่อไปนี้

มากที่สุด	ระดับคะแนน 5
มาก	ระดับคะแนน 4
ปานกลาง	ระดับคะแนน 3
น้อย	ระดับคะแนน 2
น้อยที่สุด	ระดับคะแนน 1

1.4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ภายในชุมชนตำบลบ่อสวก นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์โดยจัดระเบียบ ติความ และสรุปผลการศึกษา

2. แบบสัมภาษณ์

2.1 แบบสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากองค์กร คณะผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (*Content- Analysis*) โดยจัดระเบียบข้อมูล ติความ และสรุปผลการศึกษาเพื่อสนับสนุนข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

2.2 แบบสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากนักท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (*Content- Analysis*) โดยจัดระเบียบข้อมูล ติความ และสรุปผลการศึกษาเพื่อสนับสนุนข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง“แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (*Mixed Method Research*) ทำการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม (*Questionnaire*) และสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (*Semi – Structured Interview*) โดยนำเสนอ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ได้ทำการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ประเด็น คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 240 คน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่ (*Frequency*) และค่าร้อยละ (*Percentage*) ปรากฏผลวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 1 – 6 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	101	42.1
หญิง	139	57.9
รวม	240	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าเพศของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 57.9 เพศชายเป็นจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 42.1

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	85	35.4
สมรส	123	51.3
หย่าร้าง/หม้าย	32	13.3
รวม	240	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 รองลงมาได้แก่สถานภาพโสด จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4 และสถานภาพหย่าร้าง/หม้าย จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
20 ปีหรือต่ำกว่า	5	2.1
21 – 30 ปี	55	22.9
31 – 40 ปี	48	20
41 – 50 ปี	66	27.5
50 ปีขึ้นไป	66	27.5
รวม	240	100

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าอายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 66 คน และ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 เท่ากัน รองลงมาได้แก่ อายุ 21 - 30 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9 และอายุ 31 – 40 ปีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 20

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	137	57.1
ปริญญาตรี	78	32.5
สูงกว่าปริญญาตรี	25	10.4
รวม	240	100

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 รองลงมาได้แก่ระดับปริญญาตรี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องในชุมชน	83	34.6
ประชาชนภายในชุมชน	81	33.8
บุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง	76	31.7
รวม	240	100

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าสถานะของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องในชุมชนจำนวน 83 คน คิดเป็น ร้อยละ 34.6 รองลงมา ได้แก่ ประชาชนภายในชุมชน จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 และบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	118	49.2
10,001 – 20,000 บาท	66	27.5
20,001 – 30,000 บาท	38	15.8
มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	18	7.5
รวม	240	100

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่ารายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมาได้แก่รายได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 และรายได้ 10,001-30,000 บาท จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของข้อมูลเป็นรายข้อ ปรากฏผลวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกณฑ์ในการวัดระดับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เกณฑ์ในการวัดระดับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
1. การบริหารจัดการ	3.09	1.44	ปานกลาง
2. แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม	2.77	1.40	ปานกลาง
3. การบริการ	2.72	1.42	ปานกลาง
4. สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์	2.74	1.41	ปานกลาง
5. นักท่องเที่ยว	2.70	1.40	ปานกลาง
6. ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว	2.85	1.50	ปานกลาง
รวม	2.70	1.43	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.70$, S.D. = 1.43) และเมื่อพิจารณารายด้านย่อยต่าง ๆ พบว่าปัญหาการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 1.44) รองลงมาคือปัญหาด้านชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวขาดการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 2.85$, S.D. = 1.50) และปัญหาด้านแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมไม่เหมาะสม ($\bar{X} = 2.77$, S.D. = 1.40)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของข้อมูลเป็นรายข้อ ปรากฏผลวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 8 - 13 ดังนี้

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนอย่างยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D.	การแปรผล
1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.00	1.00	มาก
2. ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี	3.91	1.00	มาก
3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ชุมชน	4.09	0.97	มาก
4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างเป็นระบบและยั่งยืน	4.09	0.91	มาก
5. ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.98	0.97	มาก
รวม	4.01	1.00	มาก

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 1.00) และเมื่อพิจารณารายด้านย่อยต่าง ๆ พบว่าด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.97) และด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.91) รองลงมาคือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.00) และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.97)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมี ประสิทธิภาพ	4.15	0.94	มาก
2. ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ	3.92	0.98	มาก
3. ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ	3.95	0.96	มาก
4. การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มบริหารจัดการการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ	3.94	1.06	มาก
5. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมี ประสิทธิภาพ	3.95	1.00	มาก
6. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ	4.05	0.93	มาก
7. การจัดการการตลาดและประชาสัมพันธ์การ ท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ	3.94	1.02	มาก
8. ระบบบัญชีการเงินมีประสิทธิภาพ	3.73	1.03	มาก
9. เด็กและเยาวชนได้รับการให้ความสำคัญในการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.03	1.02	มาก
รวม	4.00	1.00	มาก

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.00) และเมื่อพิจารณารายด้านย่อยต่าง ๆ พบว่าการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.94) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.93) และเด็กและเยาวชนได้รับการให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 1.02)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี

ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. การจัดสรรรายได้มีประสิทธิภาพ	3.80	1.09	มาก
2. การส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	3.93	0.97	มาก
3. ผลិតภัณฑ์ชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว	4.00	0.95	มาก
4. สิทธิมนุษยชนในการท่องเที่ยวได้รับการให้ความสำคัญ	3.92	1.01	มาก
รวม	3.91	1.00	มาก

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 1.00) และเมื่อพิจารณารายด้านย่อยต่าง ๆ พบว่าผลิตภัณฑ์ชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.95) รองลงมาคือการส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.97) และสิทธิมนุษยชนในการท่องเที่ยวได้รับการให้ความสำคัญ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 1.01)

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน

ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	การแปรผล
1. ฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อ การท่องเที่ยวมีคุณภาพ	4.12	1.02	มาก
2. การเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมชุมชนผ่าน การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ	4.04	0.94	มาก
3. การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น มีประสิทธิภาพ	4.11	0.94	มาก
รวม	4.09	0.97	มาก

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, $S.D. = 0.97$) และเมื่อพิจารณารายด้านย่อยต่าง ๆ พบว่าฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวมีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.12$, $S.D. = 1.02$) รองลงมาคือการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.10$, $S.D. = 0.94$) และการเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมชุมชนผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.04$, $S.D. = 0.94$)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือ สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. การจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวมี ประสิทธิภาพ	4.00	0.91	มาก
2. ฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือ สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ	4.14	0.89	มาก
3. การเผยแพร่ภูมิปัญญาด้าน ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมผ่านการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ	4.11	0.89	มาก
4. การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติหรือ สิ่งแวดล้อมในชุมชนมีประสิทธิภาพ	4.10	0.95	มาก
5. การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม ผ่านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ	4.08	0.92	มาก
รวม	4.09	0.91	มาก

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.91) และเมื่อพิจารณารายด้านย่อยต่าง ๆ พบว่าฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.89) รองลงมาคือการเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.98) และการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีประสิทธิภาพโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.95)

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. การให้บริการด้านการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างน่าพึงพอใจ	4.12	1.02	มาก
2. นักสื่อความหมายมีประสิทธิภาพ	3.98	1.02	มาก
3. จุดบริการท่องเที่ยวมีคุณภาพ	3.91	1.05	มาก
4. การติดต่อประสานงานด้านบริการมีประสิทธิภาพ	3.93	0.85	มาก
5. เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	4.00	0.94	มาก
6. จุดบริการท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	3.92	0.95	มาก
7. การบริหารจัดการเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพ	4.08	0.87	มาก
8. การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินมีประสิทธิภาพ	3.90	1.02	มาก
รวม	3.98	0.97	มาก

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.97) และเมื่อพิจารณารายด้านย่อยต่าง ๆ พบว่าการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างน่าพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 1.02) รองลงมาคือการบริหารจัดการเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.87) และเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัยโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.94)

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแบบปลายเปิดที่ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลเป็นรายข้อ ปรากฏผลวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 14 จำนวน และค่าร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด จำแนกตามรายข้อ ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน	23	9.58
2. ผู้ตอบแบบสอบถามไม่แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน	217	90.42
รวม	240	100

จากตารางที่ 14 ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 9.85 และไม่แสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 90.42

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ (*Frequency*) และหาค่าร้อยละ (*Percentage*) ของข้อมูลเป็นรายข้อ ปรากฏผลวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 15 จำนวน และค่าร้อยละ ประเด็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จำแนกตามรายข้อ ดังนี้

ข้อเสนอแนะ	ผู้ที่ตอบคำถามปลายเปิด (N = 23)	
	จำนวน	ร้อยละ
1.ควรร่วมกันรักษาและเห็นคุณค่าของทรัพยากร	9	39.13
2.ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	5	21.73
3.การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ	2	8.70
4.ควรมีการกระจายรายได้ในชุมชนให้ครอบคลุมมากขึ้น	3	13.43
5.ควรมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ กิจกรรมในชุมชนมากขึ้น	4	17.39
รวม	23	100

จากตารางที่ 15 ได้แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 23 ความคิดเห็น เมื่อพิจารณารายด้านย่อย พบว่า รายด้านย่อยมีประเด็นเรื่องการร่วมกันรักษาและเห็นคุณค่าของทรัพยากร จำนวน 9 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 39.13 และรองลงมาคือควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จำนวน 5 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 21.73 รองลงมาคือควรมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ กิจกรรมในชุมชนมากขึ้น จำนวน 4 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 17.39

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน จำนวนทั้งสิ้น 5 ราย โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการจดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียงมาเปิดฟังเพื่อวิเคราะห์ และสรุปตามประเด็นดังต่อไปนี้

คำถามข้อที่ 1 : องค์กรของท่านมีบทบาทอย่างไรกับการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

คำตอบ : หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีบทบาททั้งในด้านการพัฒนาด้านประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน มีการประกาศขอบเขตพื้นที่และทำแผนพัฒนา อีกทั้งมีหน้าที่ประสานงาน การบูรณาการต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวชุมชน และการใช้อำนาจส่งเสริม สนับสนุนในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม การจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การจัดทำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศให้ดูทันสมัย อีกทั้งยังเป็นผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวจังหวัดน่าน รวมถึงการดูแลเรื่องที่พัก อาหาร รถขนส่งสาธารณะ และรถต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการกระจายรายได้เข้าพื้นที่อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังเป็นจุดประสงค์หลักช่วยกันสร้างความยั่งยืนให้กับแหล่งท่องเที่ยว

คำถามข้อที่ 2 : องค์กรของท่านมีการประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวใน จังหวัดน่านหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าทุกหน่วยงานและองค์กรควรร่วมมือกัน ปัจจุบันองค์กรไม่สามารถดำเนินการหน่วยเดียวได้ ต้องบูรณาการตัวแผนงาน การดำเนินการงบประมาณ โดยบางองค์กรมีหน้าที่ขายหรือประชาสัมพันธ์ทางการตลาด ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวต้องมีความพร้อมเพื่อที่จะทำการตลาดได้จึงต้องมีการประสานงานกัน ทั้งกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการเกษตร กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสิ่งแวดล้อม กระทรวงไอที ทุกกระทรวงต้องมีการร่วมมือกัน แต่หากเป็นแผนงานต้องเป็นหน้าที่ของกระทรวงเป็นผู้เริ่มดำเนินการโดยการพัฒนา 3 แบบ โครงสร้างพื้นฐาน ทั้งในเรื่องบุคลากร การบริการ กิจกรรม และผู้ที่ทำธุรกิจภาคเอกชนได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว เช่น ขายของที่ระลึก รถเช่า จัดทำทัวร์นำเที่ยว แต่หากผู้ประกอบการธุรกิจมารวมตัวกันแล้วจะมีการสร้างองค์กรหรือสมาคมสังคมธุรกิจโดยผู้ที่ประสานงานจะเป็นภาคประชาชนชุมชนท้องถิ่น ภาคสื่อมวลชน รวมอยู่ในเครือข่ายการประสานงาน

คำถามข้อที่ 3 : การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในความคิดของท่านเป็นอย่างไร

คำตอบ : หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนคือชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้โดยเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาภาครัฐเพียงอย่างเดียวเพื่อให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืนในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

คำถามข้อที่ 4 : ท่านคิดว่าสิ่งใดบ้างที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดน่าน

คำตอบ : หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นการเริ่มจากการที่ชุมชนขาดความพร้อมในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้และรับรู้ในด้านองค์ความรู้ต่าง ๆ ภายในชุมชน และอีกประการที่สำคัญคือเรื่องของงบประมาณที่ไม่ลงตัวด้านการท่องเที่ยว มีการทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และประการสุดท้ายคือเรื่องของบุคลากรในชุมชนซึ่งขาดผู้นำ ส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพได้

คำถามข้อที่ 5 : องค์กรของท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดน่านอย่างไรบ้าง

คำตอบ : หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นและมุมมองกับหน่วยงานและภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ทั้งในเรื่องของกระแสโลกกับธรรมเนียมท้องถิ่น ซึ่งในเรื่องของการมีส่วนร่วมจะต้องเกิดขึ้นในทุก ๆ ฝ่าย หากเกิดขึ้นฝ่ายเดียวจะไม่ประสบผลสำเร็จจึงจะต้องมีองค์กรต่าง ๆ เช่น อพท. ททท. สำนักงานวัฒนธรรมฯ เข้ามาเป็นภาคีร่วมกันมีการให้แนวทางเพื่อให้ชุมชนปลอดภัย มีความเข้มแข็งดูแลตนเองได้ภายในชุมชน ซึ่งถ้าหากทุก ๆ ฝ่ายร่วมมือกันก็จะสำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายได้

คำถามข้อที่ 6 : ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดน่านโดยองค์กรของท่านนั้น มีอะไรบ้างที่ดำเนินการไปแล้ว สิ่งใดที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ และผลการดำเนินการเป็นอย่างไร

คำตอบ : หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการดำเนินการส่วนใหญ่นั้นจะเป็นการนำรายได้ส่วนหนึ่งกลับไปพัฒนาต่อยอดด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน มีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ด้านการดูแลขยะ บำบัดน้ำเสีย และมีการให้แนวคิดกับชุมชนในการนำไปต่อยอดเพื่อนำไปสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งผลการดำเนินการส่วนใหญ่มีความประสบความสำเร็จ

คำถามข้อที่ 7 : องค์กรของท่านมีแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่างค์กรส่วนใหญ่มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีการให้ความรู้ และให้ความสนับสนุน ช่วยเหลือแก่ประชาชนภายในจังหวัด เพื่อที่จะสามารถนำไปต่อยอดพร้อมทั้งสร้างรายได้ด้วยตัวเองเพื่อไม่ให้ถูกแก่งแย่งผลประโยชน์จากบุคคลภายนอก

คำถามข้อที่ 8 : องค์กรของท่านมีการทำงานด้านการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองจังหวัดน่านหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีกระบวนการพัฒนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน อีกทั้งยังมีการสร้างโครงการชุมชนเข้มแข็งโดยตำรวจท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมและสนับสนุน ทั้งนี้ยังมีโครงการในการสร้างป้ายบอกทางเพื่อเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวภายในชุมชน การสร้างกิจกรรม การพัฒนาบุคลากร และการสื่อความหมาย

คำถามข้อที่ 9 : องค์กรของท่านให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบ่อสวกอำเภอเมืองจังหวัดน่านหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามี การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนเป็นที่รู้จักในการท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งองค์กรได้มีการสนับสนุนการจัดตั้งบูธหรือออกบูธผลิตภัณฑ์ในชุมชนเพื่อขยายกลุ่มลูกค้าของชุมชนได้มากยิ่งขึ้น มีการจัดทำโปรแกรมให้แก่ชุมชน นอกจากนี้มีการดูแลเรื่องความปลอดภัยพร้อมทั้งสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน

คำถามข้อที่ 10 : ท่านมีข้อเสนออย่างไรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

คำตอบ : หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ่อสวกยังมีทรัพยากรที่สามารถนำมาเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวได้ แต่ประชาชนในชุมชนบางกลุ่มยังไม่ทราบถึงประโยชน์ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือทราบเพียงปัญหาที่จะเกิดขึ้น หากนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชน เช่น ปัญหาขยะ และความวุ่นวาย ดังนั้นคนในชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น โดยมีการเข้าร่วมกิจกรรมที่ให้ความรู้ด้านการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ทางภาครัฐก็มีการสนับสนุน เช่น การจัดอบรมอาสาสมัคร และการศึกษาดูงานต่าง ๆ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังชุมชน ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังชุมชนตำบลบ่อสวก จำนวนทั้งสิ้น 15 ท่าน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการจดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียงมาเปิดฟังเพื่อวิเคราะห์ และสรุปตามประเด็นดังต่อไปนี้

คำถามข้อที่ 1 : ท่านคิดว่าการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลบ่อสวกเป็นอย่างไรบ้าง

คำตอบ : ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลบ่อสวกมีการจัดการที่ดี ชุมชนมีความเป็นธรรมชาติ แต่ขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักเท่าที่ควร นักท่องเที่ยวยังไม่ทราบถึงจุดเด่น หรือเอกลักษณ์ของชุมชน

คำถามข้อที่ 2 : ท่านคิดว่าชุมชนตำบลบ่อสวกมีการประกอบกิจกรรมที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการประกอบกิจกรรมในชุมชนค่อนข้างเหมาะสม มีการพานักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมกลุ่มวิสาหกิจต่าง ๆ หลายกลุ่ม แต่เป็นเพียงการเยี่ยมชมเสียส่วนใหญ่ ยังไม่ได้มีการให้นักท่องเที่ยวลงมือร่วมทำกิจกรรมกับคนในชุมชนมากนัก และบางกิจกรรมที่พาไปเยี่ยมชมยังมีความเร่งรีบ เช่น นักท่องเที่ยวมีความสนใจในที่จะซื้อสินค้าของชุมชนแต่อาจจะไม่ได้มีเวลาในการเลือกซื้อมากนัก

คำถามข้อที่ 3 : ท่านคิดว่าการบริการทางการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลบ่อสวกเป็นอย่างไร เช่น ความสะอาดของที่พัก โฮมสเตย์ ร้านอาหาร หรือ ความมีใจรักในการบริการของผู้ให้บริการ (*Service Mind*)

คำตอบ : ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการบริการของชุมชนโดยรวมค่อนข้างดี โฮมสเตย์ของชุมชนมีความสะอาด ใกล้เคียงกับธรรมชาติ ร้านอาหารชุมชนมีอาหารที่อร่อย พิถีพิถัน อาหารพื้นบ้านมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน ผู้คนอภัยภัยดีและเต็มใจต้อนรับนักท่องเที่ยว

คำถามข้อที่ 4 : ท่านคิดว่าสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในชุมชนตำบลบ่อสวก เป็นอย่างไรบ้าง

คำตอบ : ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการสภาพแวดล้อมในชุมชนค่อนข้างใกล้เคียงกับธรรมชาติ ประชาชนในชุมชนประกอบอาชีพทำนา โฮมสเตย์ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับทุ่งนาจึงเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว รมรื่น และมีความสวยงาม

คำถามข้อที่ 5 : ท่านคิดว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวท่านอื่นที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลบ่อสวกเป็นอย่างไร เช่น การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

คำตอบ : ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามันนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบ่อสวก มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและอยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับคนในชุมชน เพื่อจะได้เกิดการเรียนรู้ในชุมชนอย่างยั่งยืน มิใช่เพียงการเยี่ยมชมเท่านั้น

คำถามข้อที่ 6 : ท่านคิดว่าประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นประชาชนในชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนามากนัก เป็นเพียงบางกลุ่มที่จะมีส่วนร่วม เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างกลุ่มและมีการติดต่อประสานงานระหว่างกลุ่มเพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชน แต่ประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนก็จะไม่ทราบข่าวสารและไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน

คำถามข้อที่ 7 : ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำตอบ : ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเนื่องจากมีเพียงผู้ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจเท่านั้นที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ จึงควรให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่านี้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
2. เพื่อเสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องในชุมชน ประชาชนชนภายในชุมชน และบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องในชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา จำนวนทั้งสิ้น 240 คน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 องค์กร และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 15 คน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือแบบสอบถามผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในส่วนของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาร้อยละ (Percentage) ในส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนคณะผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการตรวจสอบข้อมูลจัดหมวดหมู่เนื้อหา ทัศนคติและสรุปอภิปรายผล เพื่อสนับสนุนข้อมูลจากแบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ได้ทำการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ประเด็น คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 57.9 มีสถานภาพสมรส จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 อยู่ในช่วงอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 66 คน และ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 เท่ากัน ระดับการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 สถานะเป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องในชุมชนจำนวน 83 คน คิดเป็น ร้อยละ 34.6 และรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.70, S.D. = 1.43) และเมื่อพิจารณาด้านรายย่อยต่าง ๆ พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลางทุกรายด้านย่อยเช่นกัน โดยผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นว่ามีปัญหาด้านการบริหารจัดการมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.09, S.D. = 1.44)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 1.00) และเมื่อพิจารณารายด้านย่อยต่าง ๆ พบว่า มีแนวทางการพัฒนาอยู่ในระดับมากทุกรายด้านย่อยเช่นกัน โดยผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นว่าการพัฒนาด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = 0.97)

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ว่าควรร่วมกันรักษาและเห็นคุณค่าของทรัพยากรจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้องมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.13 รองลงมา คือ ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และควรมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ กิจกรรมในชุมชนมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 21.73 และ 17.39 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์หน่วยงานที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน จำนวนทั้งสิ้น 5 ท่าน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการจดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียงมาเปิดฟังเพื่อวิเคราะห์ และสรุปตามประเด็นดังต่อไปนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าหน่วยงานต่าง ๆ มีกระบวนการพัฒนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน อีกทั้งยังมีการสร้างโครงการชุมชนเข้มแข็ง โดยมีตำรวจท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมและสนับสนุน ทั้งนี้ยังมีโครงการพัฒนาบุคลากรและกิจกรรมให้กับชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมอาสาสมัคร และการศึกษาดูงานต่าง ๆ แต่ประชาชนในชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนามากนัก

2. ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี

หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการสนับสนุนการจัดตั้งบูธหรือออกบูธผลิตภัณฑ์ในชุมชนเพื่อขยายกลุ่มลูกค้าของชุมชนได้มากยิ่งขึ้น

3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน

หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าชุมชนก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชน แต่ผู้ดูแลกลุ่มยังมีจำนวนน้อยในบางกลุ่ม และประชาชนบางกลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมชุมชน

4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าชุมชนตำบลบ่อสวกยังมีทรัพยากรที่สามารถนำมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ แต่ประชาชนในชุมชนบางกลุ่มยังไม่ทราบถึงประโยชน์ของการจัดทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือทราบเพียงปัญหาที่จะเกิดขึ้น หากนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชน เช่น ปัญหาขยะ และความวุ่นวาย ดังนั้นคนในชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น โดยมีการเข้าร่วมกิจกรรมที่ให้ความรู้ด้านการพัฒนาชุมชน

5. ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

หน่วยงานที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ากิจกรรมในชุมชนค่อนข้างเหมาะสม มีความปลอดภัยในการทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงมีหน่วยงานดูแลในพื้นที่ เช่น ตำรวจท่องเที่ยวที่จะดูแลเรื่องความปลอดภัย แต่โดยมากจะเข้าไปดูแลเฉพาะช่วงนี้ชุมชนมีการจัดงานเทศกาล เช่น งานเทศกาลของดีบ่อสวก เป็นต้น มีการติดต่อประสานงานด้านการบริการที่มีประสิทธิภาพผ่านตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ชุมชนตำบลบ่อสวก จำนวนทั้งสิ้น 15 ท่าน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการจัดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียงมาเปิดฟังเพื่อวิเคราะห์ และสรุปตามประเด็นดังต่อไปนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. การบริหารจัดการ

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลบ่อสวกมีการจัดการที่ดี ชุมชนมีความเป็นธรรมชาติ แต่ขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ทราบถึงจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของชุมชน

2. แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมผ่านการทำกิจกรรมในชุมชน มีการพานักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมกลุ่มวิสาหกิจต่าง ๆ หลายกลุ่ม แต่เป็นเพียงการเยี่ยมชมเสียส่วนใหญ่ ยังไม่ได้มีการให้นักท่องเที่ยวลงไปร่วมทำกิจกรรมกับคนในชุมชนมากนัก

3. การบริการ

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการบริการในชุมชนค่อนข้างเหมาะสม มีการบริการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยรวมค่อนข้างดี โฮมสเตย์ของชุมชนมีความสะอาด ใกล้เคียงกับธรรมชาติ ร้านอาหารชุมชนมีอาหารที่อร่อย พิถีพิถัน อาหารพื้นบ้านมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน ผู้คนอัธยาศัยดีและเต็มใจต้อนรับนักท่องเที่ยว

4. สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการสภาพแวดล้อมในชุมชนค่อนข้างใกล้เคียงกับธรรมชาติ ประชนในชุมชนประกอบอาชีพทำนา โฮมสเตย์ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับทุ่งนาจึงเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว ร่มรื่นและมีความสวยงาม

5. นักท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบ่อสวก มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและอยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับคนในชุมชน เพื่อจะได้เกิดการเรียนรู้ในชุมชนอย่างยั่งยืน มิใช่เพียงการเยี่ยมชมเท่านั้น

6. ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการประชาชนในชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนามากนัก เป็นเพียงบางกลุ่มที่จะมีส่วนร่วม เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างกลุ่ม

และมีการติดต่อประสานงานระหว่างกลุ่มเพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชน แต่ประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนก็จะไม่ทราบข่าวสารและไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน

7. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเนื่องจากมีเพียงผู้ที่เป็สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจเท่านั้นที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ จึงควรให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่านี้

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาปัญหาด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอมือง จังหวัดน่าน

จากการสอบถามและสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า มีปัญหาด้านการบริหารจัดการมากที่สุด เนื่องจากการบริหารจัดการภายในหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลบ่อสวก ยังไม่มีการประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เท่าที่ควร ซึ่งที่ผ่านมามีเป็นการดำเนินงานแบบ “ ต่างคนต่างทำ ” สอดคล้องกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (กลุ่มท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อชุมชน, 2554) จึงนำไปสู่การบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งในระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ รวมทั้งองค์กรในท้องถิ่น ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้เป็นหน่วยงานหลักที่พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนให้กับชุมชน จึงสอดคล้องกับแนวคิดของสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (2007) ที่กล่าวไว้ว่าหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีการบูรณาการองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวโดยแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้อง และเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน รองลงมาคือปัญหาด้านชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว จากการที่ประชาชนในชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ทำให้ผลที่ตามมาคือการไม่สนใจและไม่ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่นที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน ไม่มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและเผยแพร่ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งหากชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาและได้รับการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนมากพอ มีการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวชุมชนเท่าเทียมและเสมอภาคกัน มีการจัดฐานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดความผูกพันกัน อนุรักษ์ไว้ซึ่งความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริงในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับ คนในชุมชนจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ วสุธร ดันวัฒนกุล (2549) ที่กล่าวถึงลักษณะที่แสดงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนว่าเป็นการผสมผสานระหว่างการรักษาอนุรักษ์และการพัฒนาที่สนองความต้องการพื้นฐาน

ของมนุษย์ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคและยุติธรรม มีการผสมผสานกิจกรรม เพื่อให้สังคมเกิดความผูกพันและอนุรักษ์ไว้ซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

การเสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

จากการวิเคราะห์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนของพื้นที่ชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน พบว่า ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการบริหารจัดการน้อยที่สุด และด้านอื่น ๆ รองลงมา ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่ที่มีการจัดการที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ จึงมีข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน เนื่องจากการท่องเที่ยวในชุมชนยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนบางส่วน หากได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายจะทำให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ควรมีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง เนื่องจากรายได้ที่มาจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากความเห็นของคนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า รายได้ยังเกิดแก่ประชาชนบางกลุ่ม หากมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงจะทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ควรส่งเสริมและพัฒนาในด้านการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการถ่ายทอดอย่างดีพอ และร่วมอนุรักษ์ ส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนให้มีความบริสุทธิ์และเป็นธรรมชาติอย่างยั่งยืน เนื่องจากกลุ่มคนบางส่วนยังไม่เห็นถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ และยังขาดจิตสำนึกในการร่วมกันรักษามรดกทางวัฒนธรรมชุมชนไว้

4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เนื่องจากพื้นที่ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติสูง ซึ่งเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ควรค่าแก่การรักษาไว้ จึงควรได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบและยั่งยืนอย่างต่อเนื่องจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในชุมชน

5. ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน สิ่งสำคัญในการบริการการท่องเที่ยวคือความสะดวกสบายจากการบริการในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านที่พัก ร้านอาหาร แหล่งเรียนรู้ รวมไปถึงในด้านของความปลอดภัย แต่การบริการการท่องเที่ยวของชุมชนยังไม่ครอบคลุมในทุกด้าน ดังนั้น เพื่อให้การบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีคุณภาพ ชุมชนควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ชุมชนตำบลบ่อสวกควรเพิ่มการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนให้มากขึ้น

2. ด้านการจัดการเศรษฐกิจสังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี

ชุมชนตำบลบ่อสวกควรมีการกระจายรายได้แก่ประชาชนในชุมชนให้ทั่วถึงมากขึ้น

3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน

ชุมชนตำบลบ่อสวกควรมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมของชุมชน และเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงชุมชนให้มากขึ้น

4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ประชาชนในชุมชนตำบลบ่อสวกควรเห็นคุณค่าและร่วมกันรักษาทรัพยากรในชุมชน

5. ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ชุมชนตำบลบ่อสวกควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษา แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในจังหวัดอื่น ๆ เพิ่มเติม

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้ที่จะทำวิจัยในเรื่องนี้ เพื่อให้ละเอียดควรจะใช้เวลาในการศึกษาพื้นที่มากกว่านี้ เพื่อศึกษา ตรวจสอบทรัพยากรและนำไปวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพของแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยววนั้น ๆ

3. ควรมีการศึกษาประเมินผลกระทบจากการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชนของนักท่องเที่ยว ทั้งด้านบวกและด้านลบ

4. ควรมีการศึกษาวิจัยการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านในด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยพัฒนาให้เป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวโดยตรง

บรรณานุกรม

- กิตติ อริยานัน. (2552). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กรณีศึกษาอุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธรตำบลชะอำ อำเภอชะอำจังหวัดเพชรบุรี**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2. (2561). **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 พ.ศ.2561-2569**. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://osmnorth-n2.moi.go.th/demo>
- กลุ่มท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อชุมชน. (2544). **นิยามแนวคิดปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**
อย่างยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2562 จาก http://sustainabletourismdpu.blogspot.com/2011/02/blog-post_7353.html.
- กลุ่มท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อชุมชน. (2544). **ความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2562, จาก http://sustainabletourismdpu.blogspot.com/2011/02/blog-post_7353.html.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2550). **เส้นทางเดินของนาม : จากสยามเป็นไทย – นามนั้นสำคัญมากจะนี้หรือ?** มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2550). **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฐิรัชญา มณีเนตร. (2552). **ไทยศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว**. ขอนแก่น: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561). **2561 เปลี่ยนไทยเป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุด**. สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2562, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1168145>
- นิตยา งามยิ่งยง , ละเอียด ศิลาน้อย. (2560). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบริเวณริมฝั่งคลองดำเนินสะดวก ในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดราชบุรี**. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, กรุงเทพมหานคร
- นิตา ชัยสกุล. (2550). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตา ศิลปเสรัฐ. (2560). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล ชมดอก. (2562). **เที่ยวบ้านบ่อสวก จังหวัดน่าน**. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2562, จาก

<http://www.go2askanne.com/>

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2550). **การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์, กนกศักดิ์ แก้วเทพ, และกาญจนา แก้วเทพ (2549). **วิธีใหม่แห่งการพัฒนาวิถีวิทยาศาสตร์สังคมไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพันธ์พงษ์ ชิมพงษ์. (2551). **ความหมายของการมีส่วนร่วม**. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ประชุม สุวดี. (2551). **การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- พจนา สอนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2549). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง
- พรหมภัสสร ชุมบุญญูทิพย์. (2560). **การท่องเที่ยวชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพื้นที่ ชุมน้ำหนองไขหวาน บ้านดอนแดง อำเภอสรีสงคราม จังหวัดนครพนม**. นครพนม: มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ภาณุวัฒน์ ยาวสิริ. (2559). **รูปแบบการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนอ่าวลึกจังหวัดกระบี่**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มณฑล จันทร์แจ่มใส. (2551). **ปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา เกาะมุกจังหวัดตรัง**. วิทยานิพนธ์ สด.ม. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วสุธร ต้นวัฒนกุล. (2542). **เส้นทางที่ต้องร่วมกันพัฒนา**. คณะสาธารณสุขศาสตร์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- ศรัญญา วรากุลวิทย์. (2558). **การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: แว่ววาพารีนตั้ง.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2550). **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพมหานคร: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2550). **การจัดการและพฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพมหานคร: ชีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
- สินธุ์ สโรบล. (2546). **การท่องเที่ยวโดยชุมชนแนวคิดประสบการณ์จากภาคเหนือ**. กรุงเทพฯ: โครงการประสานงานวิจัย และพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- สภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก. (2561). **เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2562, จาก http://sustainabletourismdpu.blogspot.com/2011/02/blog-post_7353.html.
- สุดถนอม ตันเจริญ. (2560, 16 มิถุนายน 2560). **การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2562, จาก <http://www.bsru.ac.th/identity/archives/3735>
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. (2552). **รายงานประจำปีสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2559). **การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: บริษัท โคคูน แอนด์ โค จำกัด
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2561). **มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน**. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2562. จาก <https://tis.dasta.or.th/dastaknowledge/>
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2559). **เอกสารประกอบการสัมมนาและนิทรรศการความรู้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2562. จาก <https://dputhp.files.wordpress.com/2016/08/gstc.pdf>
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสวก. (2559). **สภาพเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่ตำบลบ่อสวก**. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2562. จาก http://www.bosuak.go.th/page.php?pagename=data_detail&id=122
- Carter, R.W., Thok, S., O'Rourke, V., & Pearce, T. (2015). *Sustainable tourism and its use as a development strategy in Cambodia: a systematic literature review*. Retrieved from <https://www.ingentaconnect.com/content/routledg/rsus20/2015/00000023/00000005/art0000>
- Camilleri, M.A. (2018). *The Tourism Industry: An Overview*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/319085432_The_Tourism_Industry_An_Overview

- Fitri, A., Amir, A., Ghapar, A., Salamiah, A., Khairun, J., & Ahmad, N. (2014). *Sustainable Tourism Development: A Study on Community Resilience for Rural Tourism in Malaysia*. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814056754#aep-article-footnote-id2>
- Pilving, T., Kull, T., Suskevics, & M., Viira, A.H. (2019). *The tourism partnership life cycle in Estonia: Striving towards sustainable multisectoral rural tourism collaboration*. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211973619300558>
- Hung, T.L., & Lee, F.H. (2019). *Sustainable Tourism Development*. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261517718302115#sec7>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

1. อาจารย์ ดร. จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด   อาจารย์ประจำหลักสูตร:ศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ
คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. อาจารย์ ดร. กิ่งกนก เสาวภาวงศ์   อาจารย์ประจำหลักสูตร:ศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ
คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. อาจารย์ ดร. อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล   อาจารย์ประจำหลักสูตร:ศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ
คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. อาจารย์ ดร. กฤติกา สายณะรัตน์ชัย   อาจารย์ประจำหลักสูตร:ศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ
คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

5. อาจารย์ ดร. มนรัตน์ ใจเอื้อ   อาจารย์ประจำหลักสูตร:ศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการท่องเที่ยว
คณะการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ภาคผนวก ข
ตารางประเมินค่าความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC)

ตารางประเมินค่าความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC) ของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางประเมินค่าความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC) ของผู้ทรงคุณวุฒิ

คำชี้แจง : กำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องไว้ที่ 0.6 ขึ้นไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการที่ประเมิน	ประเมินค่าความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. เพศ	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
2. สถานภาพ	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
3. อายุ	1	1	0	1	1	0.8	สอดคล้อง
4. ระดับการศึกษา	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
5. สถานะ	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

รายการที่ประเมิน	ประเมินค่าความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. การบริหารจัดการ	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
2. แหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรม	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
3. การบริการ	1	1	1	1	0	0.8	สอดคล้อง

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยสำหรับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
ในจังหวัดน่าน

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานน่าน
2. ตำรวจท่องเที่ยว น่าน
3. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำนักงานพื้นที่พิเศษ (องค์การมหาชน)
4. สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดน่าน
5. สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว น่าน

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนตำบลบ่อสวก
อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ผู้ให้สัมภาษณ์ : นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม
และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถามเพื่อวิจัย

เรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก
อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน และเสนอแนะแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขานวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยผู้ทำแบบสอบถามทุกท่านสามารถตอบแบบสอบถามได้อย่างอิสระตามความคิดเห็นของท่านและขอความกรุณาในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อเพื่อที่ข้อมูลที่ท่านตอบนั้นจะถูกนำไปวิเคราะห์ภาพรวมทางผู้จัดทำจะไม่ทำการเปิดเผยข้อมูลรายบุคคลคำตอบของท่านจะเป็นความลับและนำมาใช้ในการวิเคราะห์เท่านั้นแบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

ขอขอบคุณในความกรุณาให้ข้อมูล

คณะผู้จัดทำวิจัย

นิสิตปริญญาตรี สาขานวัตกรรมการจัดการ

การท่องเที่ยวแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง หน้าข้อความที่เป็นความเกี่ยวข้องของผู้ตอบ

แบบสอบถาม

- 1.1 เพศ (1) ชาย (2) หญิง
- 1.2 สถานภาพ (1) โสด (2) สมรส (3) หย่าร้าง/หม้าย
- 1.3 อายุ (1) 20 ปีหรือต่ำกว่า (2) 21-30 ปี (3) 31-40 ปี
 (4) 41-50 ปี (5) 50 ปีขึ้นไป
- 1.4 ระดับการศึกษา (1) ต่ำกว่าปริญญาตรี (2) ปริญญาตรี (3) สูงกว่าปริญญาตรี
- 1.5 สถานะ (1) ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องในชุมชน (2) ประชาชนภายในชุมชน
 (3) บุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
- 1.6 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (1) ต่ำกว่า 10,000 บาท (2) 10,001-20,000 บาท
 (3) 20,001-30,000 บาท (4) มากกว่า 30,000 บาท

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในระดับความคิดเห็น

เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึงเมื่อท่านพิจารณาข้อความแล้ว เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึงเมื่อท่านพิจารณาข้อความแล้ว เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึงเมื่อท่านพิจารณาข้อความแล้ว เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึงเมื่อท่านพิจารณาข้อความแล้ว เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึงเมื่อท่านพิจารณาข้อความแล้ว เห็นด้วยน้อยที่สุด

ประเด็น/ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.การบริหารจัดการ องค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ ท่องเที่ยวไม่มีการประสานความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงาน ทำให้เกิดปัญหาการ บริหารจัดการในท้องถิ่น					
2.แหล่งท่องเที่ยวกับกิจกรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวบางชนิดไม่คำนึงความ เหมาะสมหรือผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว					
3.การบริการ ปัญหาการบริการที่ไม่ได้มาตรฐาน เช่น ความ สะอาดของที่พักรีสอร์ทและร้านอาหารหรือ ความมีใจรักในการบริการ (service mind) ของผู้ให้บริการไม่ได้รับความพึงพอใจ เท่าที่ควร					
4.สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ ปัญหาการสร้างสิ่งแปลกปลอมหรือการ ทำลายทรัพยากรในการท่องเที่ยวเช่นการ สร้างอาคารบดบังทัศนียภาพของแหล่ง ท่องเที่ยว					
5.นักท่องเที่ยว การขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการ อนุรักษ์ทรัพยากรของนักท่องเที่ยว					
6.ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนในชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน					

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในระดับความคิดเห็น

เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง เมื่อท่านพิจารณาข้อความแล้ว เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึงเมื่อท่านพิจารณาข้อความแล้ว เห็นด้วยมาก

3 หมายถึงเมื่อท่านพิจารณาข้อความแล้ว เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึงเมื่อท่านพิจารณาข้อความแล้ว เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึงเมื่อท่านพิจารณาข้อความแล้ว เห็นด้วยน้อยที่สุด

ประเด็น/ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
1.1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ เช่น มีการจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีกรรมการกลุ่มเป็นคนในชุมชน					
1.2 ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ เช่น กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีข้อตกลงร่วมกันในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกระจายรายได้ การบริหารจัดการทรัพยากรภายในชุมชน					
1.3 ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ เช่น ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีการนำไปปฏิบัติจริง					

ประเด็น/ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.การบริหารจัดการ องค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ ท่องเที่ยวไม่มีการประสานความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงาน ทำให้เกิดปัญหาการ บริหารจัดการในท้องถิ่น					
2.แหล่งท่องเที่ยวกับกิจกรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวบางชนิดไม่คำนึงความ เหมาะสมหรือผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว					
3.การบริการ ปัญหาการบริการที่ไม่ได้มาตรฐาน เช่น ความ สะอาดของที่พักรีสเตย์และร้านอาหารหรือ ความมีใจรักในการบริการ (service mind) ของผู้ให้บริการไม่ได้รับความพึงพอใจ เท่าที่ควร					
4.สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ ปัญหาการสร้างสิ่งแปลกปลอมหรือการ ทำลายทรัพยากรในการท่องเที่ยวเช่นการ สร้างอาคารบดบังทัศนียภาพของแหล่ง ท่องเที่ยว					
5.นักท่องเที่ยว การขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการ อนุรักษ์ทรัพยากรของนักท่องเที่ยว					
6.ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนในชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน					

ประเด็น/ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.2 การส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กลุ่มฯมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขอนามัยของคนในชุมชน					
2.3 ผลักดันให้ชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนแก่นักท่องเที่ยว					
2.4 สิทธิมนุษยชนในการท่องเที่ยวได้รับการให้ความสำคัญ เช่น การให้โอกาสเยาวชน สตรี คนชรา คนพิการ และคนกลุ่มน้อยต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาค					
3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน					
3.1 ฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวมีคุณภาพ เช่น มีการสื่อความหมายข้อมูลมรดกวัฒนธรรมชุมชนที่คัดสรรมาแล้วให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ					
3.2 การเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมชุมชนผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ เช่น มีช่องทางการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผ่านช่องทาง เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก วิทยุชุมชน เป็นต้น					
3.3 การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ เช่น กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน					
4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน					
4.1 การจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ เช่น มีการแจ้งขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า มีการพัฒนา ปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชน					

ประเด็น/ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4.2 ฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ เช่น กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชน					
4.3 การเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ เช่น มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ธรรมชาติผ่านประสบการณ์จริงหรือการลงมือทำ					
4.4 การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีประสิทธิภาพ เช่น กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชน					
4.5 การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ เช่น กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยว					
5. ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
หมวดคุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ					
5.1 การให้บริการด้านการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างน่าพึงพอใจ เช่น กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีวิธีการวัดระดับความพึงพอใจในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น แบบประเมิน สมุดเยี่ยม แบบสอบถาม เป็นต้น					

ประเด็น/ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
5.2 นักสื่อความหมายมีประสิทธิภาพ เช่น กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีนักสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพ					
5.3 จุดบริการท่องเที่ยวมีคุณภาพ เช่น กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการบริการข้อมูลท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ถูกต้อง เข้าถึงง่าย มีป้ายบอกจุดบริการข้อมูลท่องเที่ยวที่ชัดเจน สังเกตได้ง่าย					
5.4 การติดต่อประสานงานด้านบริการมีประสิทธิภาพ เช่น กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีระบบการประสานงานด้านการบริการ มีช่องทางในการจองบริการทางการท่องเที่ยว					
หมวดการเตรียมความพร้อมเรื่องความปลอดภัย					
5.5 เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย เช่น กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัย					
5.6 จุดบริการท่องเที่ยวมีความปลอดภัย เช่น กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีจุดบริการห้องน้ำที่มีความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว					
5.7 การบริหารจัดการเส้นทางทางการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพ เช่น กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีเส้นทางทางการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนที่ปลอดภัย					

ประเด็น/ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
5.8 การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินมี ประสิทธิภาพ เช่น มีแผนรองรับกรณีฉุกเฉินที่มี ประสิทธิภาพ มีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จำเป็น ในการจัดการกรณีฉุกเฉิน					

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ
แบบสัมภาษณ์เพื่องานวิจัย

แบบสัมภาษณ์สำหรับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก
อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

หน่วยงาน/องค์กร.....

วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.....

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา.....น. จบการสัมภาษณ์เวลา.....น.

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

(กรุณาเล่าประวัติโดยย่อเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวในด้านต่อไปนี้)

ประวัติการศึกษา.....

ตำแหน่ง.....

ประสบการณ์การทำงาน.....ปี

สถานที่ทำงานปัจจุบัน.....

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

1.องค์กรของท่านมีบทบาทอย่างไรกับการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

.....

.....

.....

2.องค์กรของท่านมีการประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในความคิดของท่านเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าสิ่งใดบ้างที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดน่าน

.....

.....

.....

5. องค์กรของท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดน่านอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

6. ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดน่านโดยองค์กรของท่านนั้น มีอะไรบ้างที่ดำเนินการไปแล้ว สิ่งใดที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ และผลการดำเนินการเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

7. องค์กรของท่านมีแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

8. องค์กรของท่านมีการทำงานด้านการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองจังหวัดน่านหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

9. องค์กรของท่านให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบ่อสวกอำเภอเมืองจังหวัดน่านหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

10.ท่านมีข้อเสนออย่างไรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง
จังหวัดน่าน

.....
.....
.....

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับความร่วมมือ

คณะผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนตำบลบ่อสวก
อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลบ่อสวก
อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.....

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา.....น. จบการสัมภาษณ์เวลา.....น.

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

(กรุณาเล่าประวัติโดยย่อเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวในด้านต่อไปนี้)

อายุ.....ปี

ประวัติการศึกษา.....

ภูมิลำเนา.....

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลบ่อสวก เป็นอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

2. ท่านคิดว่าชุมชนตำบลบ่อสวกมีการประกอบกิจกรรมที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

3. ท่านคิดว่าการบริการทางการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลบ่อสวกเป็นอย่างไร เช่น ความสะอาดของที่พัก
โฮมสเตย์ ร้านอาหาร หรือ ความมีใจรักในการบริการของผู้ให้บริการ (Service Mind)

.....
.....
.....

4. ท่านคิดว่าสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในชุมชนตำบลบ่อสวก เป็นอย่างไรบ้าง

.....
 .....
 .....

5. ท่านคิดว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวท่านอื่นที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนตำบลบ่อสวกเป็นอย่างไร เช่น การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

.....
 .....
 .....

6. ท่านคิดว่าประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนหรือไม่ อย่างไร

.....
 .....
 .....

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

.....
 .....
 .....
 .....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับความร่วมมือ

คณะผู้วิจัย

ภาคผนวก ฉ
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ อว ๘๗๑๑.๑/ ๓๙๖

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุโขทัย ๒๓ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เก็บแบบสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ่อสวก

ด้วยคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จัดการเรียนการสอน ในรายวิชา นจท๓๒๒ พื้นฐานการวิจัยด้านการท่องเที่ยว โดยกำหนดให้นักศึกษาเก็บข้อมูลการท่องเที่ยว เพื่อประกอบการทำโครงการวิจัย เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนชุมชน ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน นั้น

ในการนี้จึงขออนุมัติคราะห์เก็บแบบสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจัยข้างต้น ในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เวลา ๐๙.๓๐ น. โดยมีนางสาวแพรวมณี อุณเรือน หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๑-๑๔๙๗๘๑๒ เป็นนิสิตผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชชกร จารศิริ)

คณบดีคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ปฏิบัติกรแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โทรศัพท์ ๐ ๒๖๔๔ ๕๐๐๐ ต่อ ๑๑๓๐๘

โทรสาร ๐ ๒๒๖๐ ๒๙๐๓

ที่ อว ๘๗๑๑.๑/ ๙๓๐

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท ๒๓ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยของนิสิต

เรียน อาจารย์ ดร.มนรัตน์ ใจเอื้อ

ด้วยคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จัดการเรียนการสอน ในรายวิชา นจท๓๒๒ พื้นฐานการวิจัยด้านการท่องเที่ยว โดยกำหนดให้นิสิต เก็บข้อมูลการท่องเที่ยว เพื่อประกอบการทำโครงการวิจัย เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่าง ยั่งยืนชุมชน ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน นั้น

ในการนี้จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนิสิต เรื่องดังกล่าวข้างต้น โดยมีนางสาวแพรวมณี อุ่นเรือน หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๑-๑๔๔๗๘๑๒ เป็นนิสิตผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชชากร จารุศิริ)

คณบดีคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ปฏิบัติการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โทรศัพท์ ๐ ๒๖๔๔ ๕๐๐๐ ต่อ ๑๑๓๐๘

โทรสาร ๐ ๒๒๖๐ ๒๔๐๓

ที่ อว ๘๗๑๑.๑/ ๓๗๑

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท ๒๓ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลประกอบการวิจัย
เรียน วัฒนธรรมจังหวัดน่าน

ด้วยคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จัดการเรียนการสอน ในรายวิชา นจท๓๒๒ พื้นฐานการวิจัยด้านการท่องเที่ยว โดยกำหนดให้นิสิต เก็บข้อมูลการท่องเที่ยว เพื่อประกอบการทำโครงการวิจัย เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่าง ยั่งยืนชุมชน ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน นั้น

ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลประกอบการวิจัยข้างต้น ในวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เวลา ๑๓.๐๐-๑๔.๓๐ น. โดยมีนางสาวแพรวมณี อุ่นเรือน หมายเลข โทรศัพท์ ๐๘๑-๑๔๔๗๘๑๒ เป็นนิสิตผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษاکกร จารุศิริ)

คณบดีคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ปฏิบัติการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
โทรศัพท์ ๐ ๒๖๔๔ ๕๐๐๐ ต่อ ๑๑๓๐๘
โทรสาร ๐ ๒๖๖๐ ๒๔๐๓

ที่ อว ๘๗๑๑.๑/ ๓๓๑๒

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท ๒๓ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลประกอบการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานน่าน

ด้วยคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จัดการเรียนการสอน ในรายวิชา นจท๓๒๒ พื้นฐานการวิจัยด้านการท่องเที่ยว โดยกำหนดให้นักศึกษา เก็บข้อมูลการท่องเที่ยว เพื่อประกอบการทำโครงการวิจัย เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่าง ยั่งยืนชุมชน ตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน นั้น

ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลประกอบการวิจัยข้างต้น ในวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เวลา ๙.๐๐-๑๑.๐๐ น. โดยมีนางสาวแพรวมณี อุ่นเรือน หมายเลข โทรศัพท์ ๐๘๑-๑๔๙๗๘๑๒ เป็นนิสิตผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชชากร จารุศิริ)

คณบดีคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ปฏิบัติกรแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โทรศัพท์ ๐ ๒๖๔๙ ๕๐๐๐ ต่อ ๑๑๓๐๘

โทรสาร ๐ ๒๖๖๐ ๒๙๐๓

ภาคผนวก ข
รูปภาพขณะเก็บแบบสอบถามและสัมภาษณ์

รูปภาพขณะเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามสถานที่ต่าง ๆ

ในชุมชนตำบลบ่อสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ระหว่างวันที่ 9 - 12 พฤศจิกายน พ.ศ.2562 และ 17 - 19 พฤศจิกายน พ.ศ.2562

ภาพขณะเก็บข้อมูลที่กลุ่มวิสาหกิจทอผ้าบ้านชาวหลวง

ภาพขณะเก็บข้อมูลที่กลุ่มวิสาหกิจเครื่องปั้นดินเผาชุมชนบ่อสวก

ภาพขณะเก็บข้อมูลที่
สำนักวัฒนธรรม จังหวัดน่าน

ภาพขณะเก็บข้อมูลที่
สถานีตำรวจท่องเที่ยว น่าน

ภาพขณะเก็บข้อมูลที่
อพท.สำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน

ภาพขณะเก็บข้อมูลที่
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มจักรสานผู้สูงอายุ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวปวิณญา ศิลป์ชัย
วันเดือนปีเกิด	7 มิถุนายน พ.ศ.2541
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานครฯ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2560	โรงเรียนบางกอกวิทยา
ปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวภักดิณี รสชื่น
วันเดือนปีเกิด	12 พฤศจิกายน พ.ศ.2541
สถานที่เกิด	จังหวัดจันทบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2560	โรงเรียนศรียานุสรณ์
ปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวศรินทิพย์ จารุจินดา
วันเดือนปีเกิด	2 เมษายน พ.ศ.2541
สถานที่เกิด	จังหวัดอ่างทอง
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2560	โรงเรียนราชินีบูรณะ
ปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ชื่อ - นามสกุล	อภิสมมา จงใจหาญ
วันเดือนปีเกิด	13 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2542
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานครฯ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2560	โรงเรียนสตรีนนทบุรี
ปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวปณัฐชา จันทร์สถิตย์พร
วันเดือนปีเกิด	3 กรกฎาคม พ.ศ.2541
สถานที่เกิด	จังหวัดระยอง
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2560	โรงเรียนระยองวิทยาคม
ปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวแพรวมณี อุ้นเรือน
วันเดือนปีเกิด	29 มิถุนายน พ.ศ.2542
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานครฯ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2560	โรงเรียนสตรีวิทยา 2
ปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวมิเชลเจน เอื้อสุรัตน์ชัย
วันเดือนปีเกิด	6 มิถุนายน พ.ศ.2541
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2560	โรงเรียนช่างตาครู้สคอนแวนท์
ปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ